

1/94

KARENSSI-SANOMAT

TYÖTTÖMIEN VALTAKUNNALLINEN YHTEISTOIMINTAJÄRJESTÖ

TIMO PAKKUNNINEN

Kalastaminen kohentaa työttömyyden koettelemaa mielensterveyttä. Työttömyydestä ja terveydestä sivulla 6.

Kevätjäillä kalan narraaminen

on työttömyyden parhaita puolia. Kalastamisen iloa ei työttömiltäkään toistaiseksi ole kielletty. Ei ainakaan, jos onkii omaan keittoon. Kannattaa kuitenkin varoa, ettei anna kaloja naapurin kissalle, se voidaan jo tulkita talkootyöksi. Talkootyöstä sivulla 6.

Presidentti Ahtisaari lupasi auttaa työttömiä.

Takasivu.

Soppaa vai edunvalvontaa?

Työttömät toimivat eri puolilla Suomea. Sivut 12-14

Työttömyysturvan tuhannet koudut

Sivut 3-4

Työmarkkinatuki

Sivu 7

Pakolainenko syö työttömän leivän?

Sivut 8-9

Verokarhu ahdistaa, vaikkei työtä olisikaan.

Mitä kannattaa tehdä? Sivut 8

Lisää työtä kierrättämällä

Sivut 10-11

Työllisyyspolitiikalle huono arvosana

Illehammerin olympialaiset on kisailtu. Kansojen välinen yhteistyö näkyi ympäri maailmaa. Se osoitti myönteistä suuntaa, olympiahengen mukaisesti. Tunnelmaa varjosti vain Sarajevon, edellisen talviolympia-kaupungin, katastrofaalinen tilanne.

Urheilun humussakaan kaikki suomalaiset eivät voineet täysin irrottautua arjesta. Peruspäivärahan varassa tai kokonaan ilman työttömyysturva elävät työttömät tuskin unohtivat maamme järkyttävää työttömyystilannetta edes

kiihkeimpien kilpailujen aikana. Hekin ovat jääneet ilman kultaa ja kaikkien muidenkin mitalien ulkopuolelle.

Urheilun poliittinen johto on työllisyyspoliittisen johtomenekaltainen: kumpikaan ei ansaitse kultamitalia.

Maailman välinpitämättömyys Sarajevon tilanteesta varmasti kolkutti monen urheilun ystävän omaatuntoa. Samaa välinpitämättömyyttä osoittaa maamme hallitus kotimaan työttömiä kohtaan. Ruohonjuuritaso ei hallituksen kultaa havittelevia minis-

tereitä juurikaan kiinnosta.

Mutta tällä asenteella maamme poliittinen johto ei koskaan saa mitaliaan, koska kansalaiset kääntävät sille selkäänsä. Tätä osoittavat monet mielipidetiedustelut. Mm. Yleisradion tammikuussa teettämän kyselyn mukaan melkein 90 prosenttia kansalaisista antaa hallituksen työllisyyspolitiikalle huonon arvosanan. Suomalaiset ovat tutkimuksen mukaan myös sitä mieltä, että halutessaan hallitus voisi tuntuvasti vähentää työttömyyttä. Näin ajattelee YLE:n tutkimuksen mukaan

melkein 80 prosenttia kansalaisista.

Myös Martti Ahtisaaren valinta presidentiksi kertoo kansalaisten muutostoiveista. Tukea ei haluttu antaa niille ehdokkaille, jotka vaalikampanjassaan avoimesti asettuivat nykyisen hallituksen tukijoiksi.

Myös työttömät odottavat paljon uudelta presidentiltä. Odotetaan työttömien joukon vähentymistä, helpotusta työttömyyden tuomaan taloudelliseen ahdinkoon sekä tukea työttömien yhdistysten toi-

minnalle, mitä Ahtisaari vaalikampanjansa aikana lupasi. Presidentti ei näihin kaikkiin asioihin voi suoraan vaikuttaa, mutta esimerkiksi hän voi osoittaa, mitkä asiat yhteiskunnassamme ovat tärkeitä ja mitkä vähemmän tärkeitä. Suurimmat muutospaineet purkautuvat varmasti eduskuntavaaleissa, joissa kansa antaa lopullisen, murskaavan arvosanan maamme nykyiselle poliittiselle johdolle.

MIKKO IMMONEN
puheenjohtaja
Työttömien
valtakunnallinen
yhteistoimintajärjestö

Murrostorstaista muutokseen

Suomi hätkähti viime marraskuun neljäntenä päivänä, kun työttömät suurin joukoin kautta maan kokoontuivat murrostorstain mielenosoitukseen eduskuntalolle.

Työttömien perusvaatimuksena oli tuolloin työllisyylain palauttaminen sellaiseksi, että kunnilla ja valtiolla olisi velvollisuus työllistää pitkäaikaistyöttömät. Niinkään vaadimme peruspäivärahan korottamista 200 markkaan ja tarveharkinnan poistamista peruspäivärahaa myönnettäessä. Esitimme myös vastalauseen hallituksen suunnittelemaalle 800 päivän työttömyyspäivärahan katoille.

Perusturvan 800 päivän katto kaatui eduskunnassa. Muut murrostorstain vaatimukset ovat edelleen voimassa.

Vaatimuksemme eivät ole irrallisia, vaan osa niistä keinoista, joilla Suomen talous saadaan nousuun. Muita toiltua elvyttävii tekijöitä ovat mm. viennin osittainen verottaminen ja asehankintojen määräraha-

jen supistaminen. Lainan ottoakaan emme sulje pois, jos sen avulla lisätään työllisyyttä. Työllisyyden kohentuminenhan puolestaan lisää verotuloja.

Murrostorstain mielenosoitukseen osallistuneiden suuri määrä oli valtiolliselle johdolle yllätys. Suojelupoliisi piti parlamentaarikot visusti eduskuntatalon seinien sisäpuolella.

Kuinka paljon työttömien mielenosoituksella sitten oli vaikutusta? Työmarkkinatukilaki ei mennyt eduskunnassa sellaisenaan läpi, mutta työttömyysturvaan tehtiin useita heikennyksiä. Myös lapsiperheitä ja yksinhuoltajia rokotettiin poistamalla lapsivähennykset. Viestimme ei siis mennyt perille saakka.

Onko siis järjestäytynyt mielenosoitus aikansa elänyt keino vaikuttaa?

Toisaalta murrostorstain jälkeinen aika on ollut lukemattomien neuvonpitojen, keskustelujen ja yhteydenottojen aikaa. Ei hallitustasolla, mutta virkamiestasolla, kun-

nissa ja järjestöissä. Näin ollen voi sanoa, että meidät on huomattu ja asiamme etenee.

Tänä vuonna työttömien taloudellinen tilanne heikkenee entisestään, kun pitkäaikaistyöttömyyden määrä lisääntyy. Emme tydy enää vesipallopeikkeihin puolustessamme maan vähänosaisimpien asiaa.

Olisi suuri ilo nähdä työttömien keskuudesta nousseita kansanedustajia seuraavassa eduskunnassa! Eduskuntavaalityö onkin keskeisin tehtävämme murrostorstain työn jatkamiseksi.

Kiitän kaikkia murrostorstain tapahtumaan osallistuneita ja sen onnistumiseen vaikuttaneita ihmisiä kautta koko Suomen. Voimme olla ylpeitä työttömien aktiivisesta toiminnasta!

MIKKO IMMONEN

KARESSISANOMAT

10.3.1994

Julkaisija
Työttömien valtakunnallinen
yhteistoimintajärjestö TVY ry

Päätoimittaja
Mikko Immonen

Toimitussihteeri
Päivi Ahtiala

AD
Kirsi Tuuliniemi

Taitto
Tuula Lautiainen

Toimituksen osoite
Vuolteenkatu 11,
33100 Tampere
Puhelin 931-2124 753 ja
931-2142 869

Ilmoitusmyynti ja -trafiikki
Veikko Mähönen
Vuolteenkatu 11,
33100 Tampere
Puhelin 931-2124 753 ja
931-2142 869

Painos 40 000 kappaletta
Painopaikka Kangasalan
Lehtipaino oy
PL 28, 36201 Kangasala

Raha-automaattiyhdistys avustaa työttömiä

Toiminta paisuu joka puolella Suomea

Yhä useampi työtön eri puolilla Suomea saa työttömien yhdistyksistä apua ja neuvoa mm. työttömyysturva-asioiden hoidossa. Työttömien yhdistyksissä käydään myös virkistymässä soppalautasen tai kahvikupposen ääressä, niissä opiskellaan kieliä, tehdään käsitöitä, retkeillään, korjataan autoja, kehitetään valokuvia...

Sosiaalisen toiminnan ja yhdessäolon lisäksi on tärkeää vaikuttaa myös työttömien asemaan. Tästä syystä työttömien yhdistykset ovat liittyneet yhteen Työttömien valtakunnalliseksi yhteistoimintajärjestöksi (TVY).

Avointa toimintaa

Työttömien valtakunnallisessa yhteistoimintajärjestössä on mukana jo 150 työttömien yhdistystä eri puolilla Suomea.

Yhdistys pyrkii työllisyyspolitiikan muuttamiseen sellaiseksi, että suurtyöttömyys voidaan poistaa. Samalla kamppailemme työttömyysturvan parantamiseksi. Lisäksi työttömien yhdistykset järjestävät monenlaisia sosiaalisia toimintaa työt-

tömien tukemiseksi työttömyysaikana, kertoo TVY:n varapuheenjohtaja Seppo Vainio.

Työttömien yhdistyksissä jäsenyys ei ole isetarkoitus. Kaikki toiminta on avointa työttömille eikä jäseneksi liittymistä vaadita.

Jotkut yhdistykset pitävät jäsenhankintaa tärkeämpänä kuin toiset. Periaate kuitenkin on joka puolella sama: kaikki työttömät pääsevät toiminnasta osalliseksi, olivatpa jäseninä tai eivät.

Sekä työttömien yhdistykset että TVY ovat puoluepoliittisesti sitoutumattomia. TVY ei myöskään kannata työttömien oman puolueen perustamista. Järjestössä ollaan sitä mieltä, että puolueeksi muuttaminen aiheuttaisi keskinäistä kiistelyä ja johtaisi ehkä epäterveisiin ilmiöihin.

Avustus hankintoihin

Työttömien yhdistyksiä syntyy koko ajan lisää. Lukemattomat ruokalat, verstaat ja pajat tarvitsevat toimiakseen myös rahaa. Työttömien edunvalvonta vaatii yhteydenpitoa, joka puolestaan edellyttää pu-

helimia, telefakseja ja kopiokoneita.

Tähän saakka keskusjärjestö TVY on toiminut satunnaisten varojen turvin. Raha-automaattiyhdistyksen tänä vuonna TVY:lle myöntämä 300 000 markan avustus antaa mahdollisuuksia kehittää toimintaa valtakunnallisesti.

Avustus mahdollistaa keskusjärjestötoiminnan Tämä raha sijoitetaan laitehankintoihin, matkakuluihin ja yhteydenpitoon perusjärjestöihin, kertoo varapuheenjohtaja Vainio.

Raha-automaattiyhdistys on myöntänyt paikallisyhdistysten tukemiseen toiset 300 000 markkaa.

Raha-automaattiyhdistyksen myöntämä 300 000 markan summa tulee kipeään tarpeeseen. Se ei silti ole kovin suuri verrattuna paikallisyhdistysten lukumäärään, niitähan on jo noin 150 eri puolilla maata. Onkin syytä käyttää varat alueellisen toiminnan tukemiseen, Vainio sanoo.

Alueellisille keskuspaikkakunnille hankitaan avustusvaroilla tarvittavia yhteydenpitovälineitä.

Vainion mukaan tulevaisuudessa työttömien toiminta tulee entistä

enemmän olemaan alueellista. Alueelliset tapahtumat, kampanjat, koulutustilaisuudet tai palaverit toiminnan suunnittelemiseksi ovat paljon tehokkaampia kuin jos pari, kolme ihmistä tekee pitkän matkan Helsinkiin tai Tampereelle valtakunnalliseen tilaisuuteen.

Alueellisia keskuksia ei määrätä TVY:n kokouksissa vaan katsotaan, missä toiminta lähtee luontevasti käyntiin, Vainio selvittää.

Monia alueellisia keskuksia on jo syntynyt. Rovaniemi, Oulu, Kuopio, Turku, Pori, Tampere tai Helsinki ovat jo luonnostaan alueensa keskuksia.

Edellä mainittujen avustusten lisäksi myös muutamit pitkäaika-ansioikkaasti toimineet paikallisyhdistykset saivat Raha-automaattiyhdistykseltä omia avustuksia. Paikallista rahaa saatiin Hämeenlinnaan, Länssi-Helsingin työttömille, Tampereen työttömien yhdistykselle ja Oulun Oma-apu-yhdistykselle. Summat vaihtelevat 200 000 markasta puoleen miljoonaan markkaan.

Työttömyysturvan saanti tiukkeni vuoden alusta

Työttömän syytä olla tarkkana!

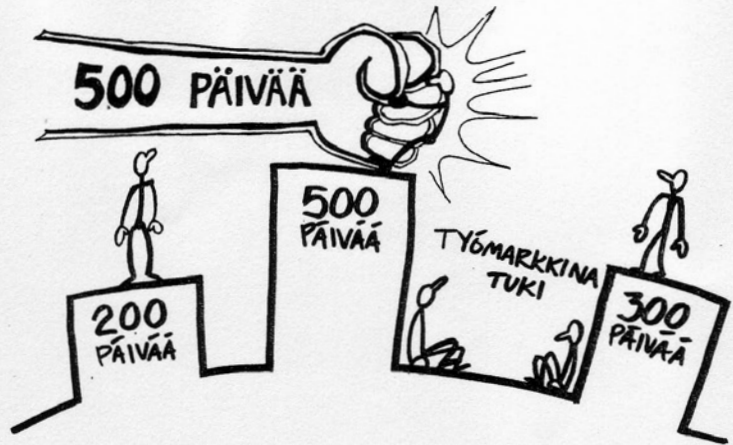
Työttömyysturvalakia muutettiin tämän vuoden alusta. Mm. Kelan maksamaan peruspäivärahaan tuli työssäoloehto, jolloin esim. oppilaitoksista valmistuvat eivät suoraan pääse sen piiriin. Vuoden vaihteesta alkaen perustettiin kokonaan uusi tukimuoto, tarveharkintainen työmarkkinatuki, jota tässä lehdessä on selvitetty toisaalla. Ansiosidonnaiselta työttömyysavustuksesta 500 päivän jälkeen tippuvat pääsevät työmarkkinatuella 180 päiväksi ilman tarveharkintaa.

Eniten ongelmia työttömille aiheuttavat uusitut määräykset sovitellusta päivärahaista, joka laajennettiin koskemaan myös lyhennettyä työviikkoa tai työpäivää sekä alle yhden kuukauden mittaisia kokonais-työsuhteita. Myös sovitellun päivärahan hakujaksot pitenevät neljän viikon tai kuukauden jaksoihin.

Työttömyysturvaa "uudistettiin" myös siten, että palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu nostettiin 0,2 prosentista 1,87 prosenttiin. Työttömät maksavat osansa sillä, että ennen työttömyyspäivärahan määrittämistä bruttopalkasta vähennetään 3,5 prosenttia. Tämä koskee tämän vuoden puolella työttömiksi jääviä.

Työttömyysturvan sokkelot ovat niin mutkikkaat, että ministeriöltä meni kuukausi ennen kuin se sai uudesta laista jonkinmoiset sovellusohjeet työttömyyskassoilta. Pykäläkkö on niin kiemurainen, että työttömän on syytä olla tarkkana. Jos ei valvo etujaan esim. sovitellun päivärahan osalta voi tulla ikäviä yllätyksiä.

Tällä sivulla käydään läpi työttömyysturvan pääpiirteitä. Tarkemman selvityksen osaavat antaa työttömyyskassat ja työvoimaviranomaiset. Myös työttömien yhdistyksissä on neuvontaa.

Lomautuspäivärahaa 15 päivää

Vuoden alusta otettiin käyttöön lomautuspäiväraha. Sitä saa kokonaisesti lomautettu, ansiosidonnaisen päivärahaan oikeutettu henkilö 15 päivän ajan lomautuksen alusta laskettuna. Jos on kyse tämän vuoden puolella alkaneesta työttömyydestä, tulee ensin viiden päivän omavastuuajaksi. Lomautuspäivärahan hakun jälkeen lomautetulla on oikeus saada normaalia työttömyyspäivärahaa.

Lomautuspäiväraha on 70 prosenttia ansioon suhteutetusta päivärahaista ilman lapsikorotuksia, mutta kuitenkin vähintään määrä, joka vastaa täyttää peruspäivärahaa lapsikorotuksineen.

Lomautuspäivärahaa sovelletaan niihin henkilöihin, jotka on lomautettu vuoden vaihteen jälkeen. Jos työnantaja keskeyttää lomautuksen, on sovellettava kuitenkin alan työehtosopimuksen määräyksiä.

Lomautus ilman lomautuspäivärahaa voi jatkua, jos lomautus jatkuu yhden mittaisena joko lomautuksen keskeyttämisen, työehtosopimuksen tai lain mukaisen palkallisen vapaan jälkeen. Laki säänteisen vuosiloman aikana työntekijä ei voi olla lomautettuna eli loma-ajalta ei makseta päivärahaa.

Lomautuspäiväraha-aikaa ei lasketa mukaan 500 päivän enimmäisaikaan. Jos kokonaisesti lomautettu tekee sivutyötä, hän kuuluu sovitellun päivärahan piiriin. Lomautuspäiväraha-aikana soviteltu päiväraha lasketaan lomautuspäivärahasta. Tämä merkitsee mm. sitä, että lomautuspäiväraha-aikana ei todennäköisesti kannata ottaa vastaan muuta työtä.

Työnantaja maksaa jokaisesta lomautetusta työntekijästä kerran vuodessa 1160 markan suuruisen maksun.

Esimerkki:

Esko Etevä lomautetaan 14.2.-27.2 väliseksi ajaksi. Lomautusajalle hän saa työtä, joka kestäisi kaksi viikkoa. Siitä saatu tulo sovitellaan lomautuspäivärahan kanssa, joten lomautuspäivärahaa ei jää lainkaan maksettavaksi. Eskolta eivät myöskään kulu lomautuspäivärahaapäivät tältä ajalta, koska päivärahaa ei maksettu. Kun työnantaja lomauttaa hänet uudestaan toukokuussa, hän saa 15 päivän ajan lomautuspäivärahaa.

Kuka saa päivärahaa?

Työttömyyspäivärahaa saa, jos on ollut työssä lähimmän 24 kuukauden aikana vähintään 26 viikkoa. Työssäolo vaaditaan nyt siis paitsi ansioon suhteutettua päivärahaa haettaessa myös peruspäivärahaa haettaessa. Peruspäivärahasta poistettiin vuoden alusta tarveharkinta. Ansioon suhteutettua päivärahaa saadakseen pitää olla myös ammattiliiton työttömyyskassan jäsen.

Työssäoloehdon voi täyttää myös osapäivätyössä, jos viikoittainen työaika on vähintään 18 tuntia. 24 kuukauden tarkastelujaksoa voidaan pidentää, jos hakija on pätevän syyn (esim. sairaus) takia estynyt olemaan työmarkkinoilla.

Kun työtön on saanut ansiosidonnaista 500 päivää neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana, hän tippuu työmarkkinatuella. Samoin käy peruspäivärahaa saaville.

Ansiosidonnaisen päivärahan piiriin pääsee uudestaan, kun täyttää työssäoloehdon (vähintään 18 tuntia viikossa 24 kuukauden aikana) uudelleen. Jos taas työtön on neljän peräkkäisen kalenterivuoden kuluessa täyttänyt kahdeksan kuukauden tarkastelujakson aikana uuden työssäoloehdon ennen kuin 500 päivää on tullut täyteen, hän nollaa päivänsä eli 500 päivän laskeminen aloitetaan alusta. Kannattaa muistaa myös maksaa liiton jäsenmaksut työssäoloajalta. Muuten työssäoloehto ei täyty.

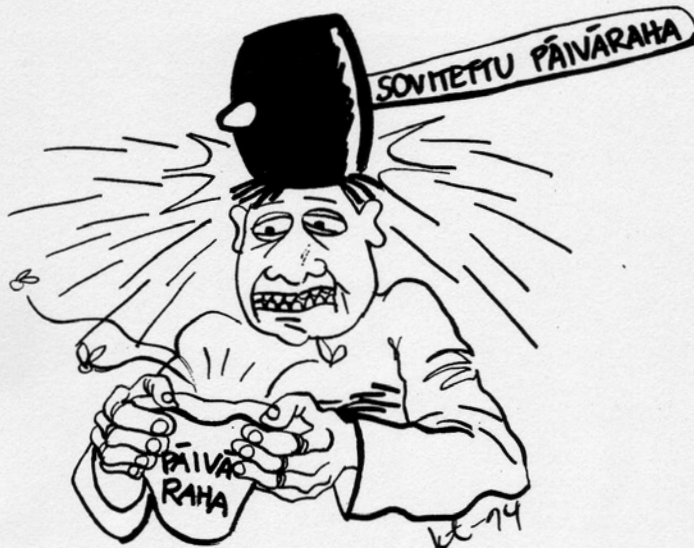
Esimerkki 2:

Tuula Tanakka on 75 prosentissa velvoitetyössä tasan puoli vuotta. Tänä aikana 500 päivän enimmäismäärä ei täyty, vaikka Tuula saa velvoitetyön ajalta sivi-

telua päivärahaa. Kun hän puolen vuoden kuluttua jää työttömäksi, 500 päivän laskeminen alkaa alusta, koska Tuula on täyttänyt uuden työssäoloehdon velvoitetyön aikana.

Esimerkki 1:

Tuukka Tavallinen on saanut 75 prosenttisen osa-aikaisen velvoitetyön tasan puoleksi vuodeksi. Tältä ajalta hänelle maksetaan soviteltua päivärahaa. Kahden kuukauden kulluttua velvoitetyön alkamisesta hänellä täytyy 500 päivän enimmäisaika. Tällöin hänellä ei ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan velvoitetyön päätyttyä vaan hänen täytyy uudelleen täyttää työssäoloehto. Työssäoloehto ei siis täyty velvoitetyöstä, koska 500 päivän enimmäisaika täyttyi jo kaksi kuukautta velvoitetyön alkamisen jälkeen eikä hän tämän jälkeen enää ollut 26 viikkoa työssä. Kannattaa siis laskea päivät ennen osa-aika-työn vastaanottamista ja kieltäytyä sovitellusta päivärahasta, jos 500 päivää uhkaa tulla täyteen. Näin menetellen Tuukkakin olisi velvoitetyön jälkeen palannut takaisin 500 ansiosidonnaisen päivän piiriin. Sovitellusta päivärahasta ei voi kieltäytyä enää sen jälkeen kun on sitä jo anonut, ts. velvoitetyön alkamisen jälkeen!

Miten ansiosidonnainen lasketaan?

Ansioon suhteutettu päiväraha muodostuu peruspäivärahan (116 markkaa) suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta, joka on 42 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka on enemmän kuin 10.440 markkaa kuukaudessa, ansio-osa on tämän ylittävältä

osuudelta enää 20 prosenttia.

Ansioon suhteutettu päiväraha lapsikorotuksineen voi olla korkeintaan 90 prosenttia työttömän päivärahasta. Ansioon suhteutettua päivärahan minimi on lapsikorotuksilla korotettu peruspäiväraha.

Vuoden alusta alkaen päivära-

haa määrättäessä bruttopalkasta vähennetään ensin 3,5 prosenttia. Tämä johtuu sosiaali- ja terveysministeriön mukaan siitä, että näin otetaan huomioon työeläkevakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu, jotka on määrätty palkansaajille.

Työllisyyslain mukaisen työn

jälkeen päivärahaa ei määritellä uudelleen, ellei se nouse vähintään 10 prosenttia. Työtön voi myös toimia 18 kuukautta yrittäjänä ilman että päivärajaa määritellään uudelleen.

Jatkoa sivulla 4

Miten soviteltu päiväraha lasketaan?

Asiaa selvittää esimerkki:

Eeva Erinomaisen päivärahan perusteena oleva palkka on ollut 7000 markkaa kuukaudessa. Hän on työttömänä saanut osapäivätyön ja hakee soviteltua päivärahaa.

Osapäivätyöstä saatu palkka ja soviteltu päiväraha saavat olla korkeintaan 90 prosenttia työstä saadusta palkasta eli Eevan yhteenlaskettu tienesti ei saa ylittää 6300 markkaa.

Eeva tekee töitä neljä tuntia päivässä ja saa palkkaa 3500 markkaa kuukaudessa. Näin ollen hänen tapauksessaan työaika ei ylitä 4/5 alan työajasta eikä palkan pienuuden vuoksi 90 prosentin sääntöä pääseleikkaamaan päivärahaa.

Eevalla ei ole lapsia, joten hän ei saa lapsikorotusta (joka olisi 24 markkaa ensimmäiseltä, 34 markkaa toiselta ja 44 markkaa kolmantelta ja sitä seuraavilta lapsilta)

Eevan työttömyyspäiväraha lasketaan näin:

Kuukausipalkka on (3,5 prosentin alennus on jo otettu huomioon) 7000 markkaa

Päiväpalkka (7000 jaettuna 21,5:llä) 325,58 markkaa
peruspäivärahan ja päiväpalkan erotus 209,58 markkaa

ansio-osa 42 prosenttia tästä 88,02 markkaa

lisätään peruspäiväraha 116,00 markkaa

kokonaan työttömän päiväraha 204,02 markkaa

Eevan päiväraha on siis 204,02 markkaa päivässä. Soviteltu päiväraha määräytyy tästä seuraavasti:

Osa-aikatyon palkka 3500 markkaa

tästä vähennetään suojaosa 750 markkaa, jonka saa ansaita ilman, että se vaikuttaa päivärahaan.

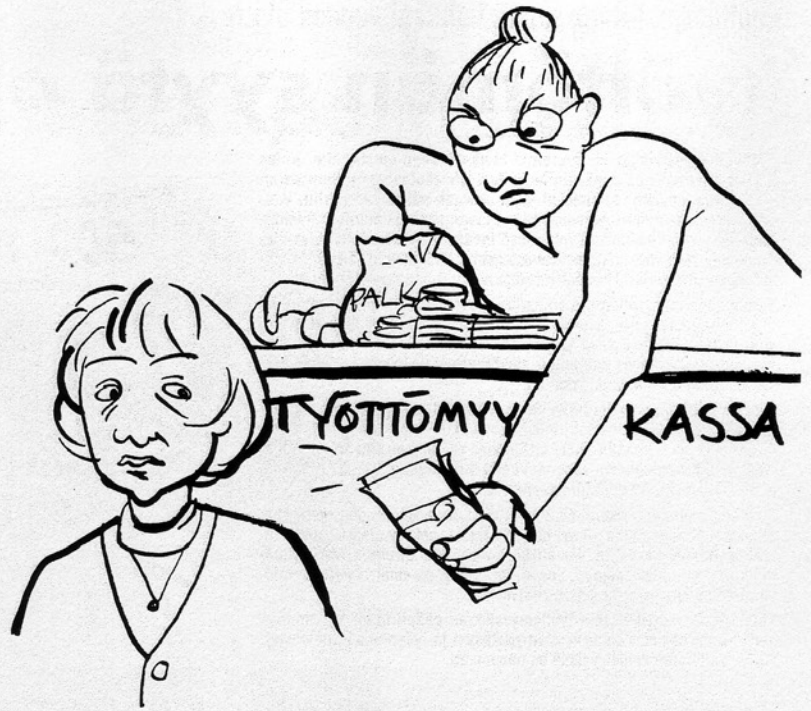
Tästä jää erotus 2750 markkaa

80 prosenttia (viime vuonna 75 prosenttia) erotuksesta eli 2200 markkaa vähentää työttömyyspäivärahan määrää. Päivärahaa vähentävä määrä on siis päivää kohti (jaettuna 21,5 päivällä) 102,33.

Näin saadaan Eevan soviteltu päiväraha, jota maksetaan viitenä päivänä viikossa:

Kokonaan työttömänä Eevan päiväraha on 204,02 markkaa, tästä vähennetään osapäivätyön palkan vaikutus 102,33 markkaa, joten lopullinen soviteltu päiväraha on 101,69 markkaa päivässä. Yksinkertaista!

Eevan kuukauden bruttotulo kokonaan työttömänä olisi siis 4386 markkaa. Osa-aikatyössä hänen kokonaisansionsa soviteltu päiväraha mukaan lukien on 5686 markkaa eli työttömyyteen verrattuna Eeva saa osapäivätyössä työssäkäynnistä 1299 markkaa kuukaudessa (miinus verot).

Soviteltu päiväraha laajeni

Soviteltu päiväraha oli voimassa jo viime vuonna, mutta vuoden alusta sen piiriä on laajennettu. Myös hakujaksot pidentyivät neljän viikon tai kuukauden mittaisiksi. Nyt soviteltu päiväraha koskee myös lyhennettyä työviikkoa tai lyhennettyä työpäivää sekä alle yhden kuukauden mittaisia kokoaikaisia työsuhteita.

Soviteltu päiväraha kattaa kaikki ne tilanteet, joissa henkilö tekee vajaata työaikaa siitä syystä, että kokoaikaisia töitä ei ole tarjolla. Oikeus soviteltuun päivärahaan on vain niillä henkilöillä, jotka ovat koko-aikatyötä hakevina työnhakijoina työvoimatoimistossa. Jos työhön saa alle kuukauden mittaisia koko-aikatyön, hänen on silloinkin pysyttävä koko-aikatyön hakijan kirjoissa! Soviteltu päiväraha maksetaan viideltä päivästä viikossa.

Vuoden alusta oikeus sovitellun päivärahan piirissä on henkilö,

a) jonka työaika on lyhennetty lomautuksen johdosta

b) jonka työsuhte on työsopimuslain perusteella osa-aikaistettu

c) joka valtion virassa on siirretty osa-aikavirkaan

d) joka työttömänä ovat vastaanottaneet osa-aikatyon

e) joka työttömänä vastaanottaa vähemmän kuin kuukauden kestävä kokoaika-

työn

f) joka on työttömänä aloittanut osa-aikaisen yritystoiminnan

g) joka päätöimistä työttömäksi jäätyään jatkaa sivutyötä tai jolla on ennen työttömyyttä alkanut sivutoiminen yritys

Soviteltua päivärahaa ei makseta, jos työaika ylittää neljä viidesosa alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta.

Esimerkki:

Tauno Touhu aloittaa satunnaisen työn 13.1. Työpaikalla palkka maksetaan kuukausittain. Työ kestää 15 päivää. Heti työn päättymisen jälkeen Tauno toimittaa kasalle palkkatodistuksensa.

Hän on työn päättymisen jälkeen edelleen työttömänä työnhakija työvoimatoimistossa.

Lain mukaan työttömyyskassan on ennen päivärahapäätöksen tekemistä odotettava kuukausi työn vastaanottamisesta lukien. Soviteltua päivärahaa maksetaan kuukauden ajalta siitä päivästä lukien, kun satunnainen työ alkoi. Tarkastelujaksona käytetään Taunon tapauksessa kuukautta 13.1 alkaen, koska alalla, jolla työ vastaanotettiin, palkanmaksukausi on kuukausi. Soviteltujakson 13.1–12.2. jälkeen Tauno on kokonaan työtön ja työttömyyspäivärahaa maksetaan työttömiltä päiviltä.

Kannattaako soviteltu päiväraha ottaa?

Soviteltua päivärahaa maksetaan enintään 150 päivän työttömyyspäivärahan suuruisen määrän, kuitenkin vähintään 18 kuukaudelta. Soviteltua päivärahaa ei kuitenkaan makseta yli 24 kuukauden ajalta, vaikka 150 päivän enimmäismäärä ei vielä olisiakaan täytynyt. Näihin enimmäismääriin ei lasketa jo ennen työttömyyden alkamista henkilöillä olleen sivutyön perusteella määrättyä soviteltua päivärahaa.

Jos 18 tai 24 kuukauden aika joudutaan laskemaan kuukautta lyhyemmistä ajoista, sanottuun jaksoon lasketaan kaikki ne ajat, joilta henkilölle on maksettu soviteltua päivärahaa. Aikaan luetaan kaikki kalenterpäivät. Kuukautteen katsotaan sisältyvän 30 päivää.

Soviteltu päiväraha vähentää 500 ansiosidonnaisen päivän määrää, mutta ei täysimääräisesti vaan samassa suhteessa kuin soviteltu päiväraha on täysimääräisestä päivärahasta.

Esimerkki 3:

Liisa Riuskan työttömyyspäiväraha on 240 markkaa. Hän on ollut työttömänä 450 päivää saadessaan työllisyystyön, joka on osapäiväinen (75% työajasta). Kannattaako hänen hakea soviteltua päivärahaa työllisyysaikaan vai kuluvatko 500 päivää loppuun, jos hän käyttää niitä soviteltuun päivärahaan? Jos näin kävisi, Liisa tipuisi kokonaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiristä työllisyystyön päättyttyä.

Lasketaan ensin Liisan soviteltu päiväraha. Hän saa työllisyystyöstään palkkaa 3500 markkaa. Tästä vähennetään suojaosuus 750 markkaa, jonka saa ansaita ilman, että se vaikuttaa päivärahan suuruuteen. Jää 2750 markkaa. Sovittelussa tästä rahasta 80 prosenttia eli 2200 markan osuus pienentää päivärahaa. Päivää kohti summa on 102,32 markkaa. Tämä vähennetään Liisan työttömyyspäivärahasta (240–102,32), jolloin saadaan soviteltu päiväraha 137,68 markkaa.

Liisalla on työnsä alussa siis 50 käyttämättömiä työttömyyskorvauspäivää eli jos hän olisi kokonaan työttömänä, hän saisi vielä 50x240 markkaa eli 12 000 markkaa. Kun tämä summa jaetaan sovitellulla päivärahalla, saadaan tietää, montako työttömyyspäivää soviteltu päiväraha kuluttaa. 12000 / 137,68 = 87,15 päivää, joka on noin neljä kuukautta. 87 soviteltua päivää vastaa siis 50 täyttä työttömyyspäivää ja lopputulos on, että Liisan ei kannata ottaa soviteltua päivärahaa vastaan työllisyystyönsä aikana, koska sovitellun päivärahan ansiosta 500 päivää kuluisi umpeen työn kestäessä.

TEKSTI: PÄIVI AHIALA
KUVAT: KIRSI TUULINIEMI

Työttömien ja kirkon ihmisoikeuspäivät lokakuussa

Pois turhat rajoitukset!

Työttömät ja kirkko järjestävät yhteistyössä ihmisoikeuspäivät. Lokakuussa Järvenpäässä kokoontuvien ihmisoikeuspäivien tarkoitus on kiinnittää päättäjien huomiota siihen, että työttömyys ja työttömyysturvajärjestelmän rajoittavat määräykset loukkaavat ihmisoikeuksia.

– On nöyryyttävää ja ihmisarvoa alentavaa, että työttömän pitää odottaa kotona puhelua. Järjestelmä on rakennettu niin aikoina kun vielä työtä oli saatavissa. Nyt opiskelun ja matkustamisen kieltäminen sekä talkootyön rajoitukset ovat työttömän nöyryyttystä, sanoo

kirkon yhteiskunnallisten asioiden sihteeri Ilkka Sipiläinen.

Ihmisoikeuspäivillä kerätään tapauksertomuksia ja työttömien kokemuksia eri puolilta Suomea. Tarinat toimitetaan päättäjille.

– Että viesti menisi eteenpäin, Sipiläinen sanoo.

Diakoni näkee nälkäisiä

Kirkko on järjestänyt toimintaa yhdessä työttömien kanssa jo 15 vuoden ajan. Sipiläisen mukaan periaate on, että kirkko "auttaa or-

ganiisoitumaan" eli tukee työttömiä omia toimintaa.

Tämän lisäksi kirkon yhteiskunnallinen työ järjestää työttömille tarjottuja ruokalapalveluita, joita on jo yli 200 seurakunnassa. Kaikkiaan maassa on noin 600 seurakuntaa.

Sipiläisen mukaan yhteiskunnan tehtävä olisi huolehtia siitä, että ihmisillä on ruokaa. Koska näin ei ole, kirkko osallistuu yhteiskunnalliseen työhön omalla panoksellaan.

– Kyllä meidän diakoniatyöntekijöillä on aivan eri näkemys kuin sosiaaliministerillä siitä, onko

Suomessa nälkäisiä vai ei. Hallituksen toiminta on ollut epäinhimillistä ja epäoikeudenmukaista – näin sanovat ne diakoniatyöntekijät, jotka alueillaan näkevät ihmisten hädän, Sipiläinen sanoo.

Hänen mielestään yhteinen talouskriisi on maksettu työttömille. Yhteiskunnan jakaminen hyväosaisiin ja köyhiin ei ole kenenkään etu. Se johtaa turvattomuuteen ja väkivallan lisääntymiseen.

– Tällä tyyliillä rakennamme hirveen yhteiskunnan, jossa talojen ympärille täytyy rakentaa muurit eikä lapsia voi päästää kouluun ilman saattajaa. Olemme

samaa yhteiskuntaa: jos jotkut kärsivät niin ennen pitkää muutkin kärsivät, Sipiläinen toteaa.

Hänen mukaansa lama on muuttanut kirkon toimintaa. Mukaan on tullut paljon uusia ihmisiä, jotka haluavat antaa panoksensa yhteiskunnalliseen työhön. Työttömien parissa kirkon toiminta on tällä hetkellä laajempaa kuin minkään muun yhteisön.

– Tämä osoittaa, että kirkko ei suinkaan ole kuollut tai pysähtynyt, Sipiläinen sanoo.

Köyhyyden syöksykierre

Yrittänyttä ei aina palkita

Kolme vuotta sitten Taina Repo oli ihan mukiimmenevästi toimeentuleva yksinhuoltaja. Taina oli toimittajana pienehkösissä sanomalehdessä ja vaikka työpäivät olivat kiireisiä ja välillä pitkiäkin, niin Taina, Veera (7) ja Taneli (4) Repo elivät suht mukavasti – varsinkin, jos tuota aikaa vertaa tämänpäiväiseen tilanteeseen.

Monien muiden lailla Tainan työpaikalla saneerattiin ja lähes koko henkilökunta irtisanottiin, Taina muiden mukana. Työttömyydestä alkoi köyhtymisen kierre, joka vei Revon perheen sosiaalitoimiston asiakkaaksi.

– Ensimmäinen työttömyysvuosi meni vielä melko mukavasti, Taina muistelee.

Oli free lance -keikkoja, eikä tienaamisesta rokotettu työttömyysavustusta niin reippaasti kuin nykyään tehdään. Riitti, kun työttömyyskassalle ilmoitti työpäivät, joiden osuus sitten vähennettiin avustuksesta.

Nykyään elintason paikkaaminen tilapäistöillä on vaikeampaa, koska lisätienesteistä vähennetään suurempi osa päivärahasta kuin aikaisemmin.

– Sitäpaitsi keikkoja ei enää ole ollut. Tuntuu, että kellään ei enää oikein ole varaa antaa töitä, vaikka tekemättömiä töitä olisikin, Taina sanoo.

”Ihmisten kirjoihin” – ja pois

Vuoden työttömyyden jälkeen Taina pääsi VR:lle työllistetyksi. Työjakso venyi vuoden mittaiseksi. Alkuvuosi oli täyspäiväistä ja loppuvuosi 75-prosenttista työntekoa, koska ministeri Viinanen kumppaneineen ehti välillä rukata velvoite-työlläin sellaiseksi, että sen nojalla sai enää osapäivätyötä.

– Tein toimittajan töitä VR:n lehtiin ja hoidin Helsingin aseman taidegalleriaa. Se oli mukavaa aikaa, tein töitä työn ilosta, kun oli kiva työyhteisö, Taina kertoo.

Rahallista hyötyä työllisyystyöstä VR:llä ei paljoa tullut. Asumistuki laski ja päivähoitomaksut nousivat. Koska palkka ei ollut kovin suuri, nettohyödyksi jäi Tainan laskelmien mukaan pari sataa markkaa kuukaudessa.

– Viihdyin silti erinomaisesti. Työ oli mielekästä. Tuntuu, että voin edistää asioita, joita pidän tärkeänä, eli tässä tapauksessa joukkoliikenteen kehittämistä, hän sanoo.

Tainan mielestä ei kannata vähätellä sitäkään, että työ tarjoaa sosiaalisia kontakteja. Kahden pienen lapsen yksinhuoltajana ei ilman työ-kavereita välttämättä näe ketään aikuisia päivän mittaan – päiväkodin tätejiä tai kaupan myyjä lukuunottamatta.

Työ VR:llä loppui, koska työllisyysvaroista ei maksettu yli vuoden palkkaa ja Valtionrautateilla on rekrytointikielto. Uutta väkeä ei saa palkata.

– Silloin otti päähän. Minut olis haluttu pitää siellä ja töitä olis ollut. Kun ehti olla kokonaisen vuoden ihmisten kirjoissa niin pudotus työttömyyteen tuntui tosi raskaalta, Taina muistelee.

– Mutta meikäiläinen ei masentunut. Suomensin yhden kirjan firmalle, joka on syntynyt ajatuksesta, että ”kaikki Suomen työttömät, ryhtykää yrittäjiksi”. Eli siinä firmassa entinen työtön on ryhtynyt pienkustantajaksi, tekee itse palkatta töitä ja yrittää joskus maksaa muille. Näillä

pienillä firmoilla ei yksinkertaisesti ole rahaa maksaa kunnon palkkioita, hyvä jos yhtään mitään. Mulle ei hommasta tullut latin latia taskun pohjalle, vaikka kirjaa on kovasti keuhuttu arvosteluissa, Taina sanoo.

Kurssi vei sosiaalitoimistoon

Syksyllä tulivat veromäktyt, opintolainan korot ja lyhennykset. Niistä Taina vielä selviytyi luovimalla ja sumplimalla. Revon perheessä pantiin suu tiukasti sakkia myöten.

– No siinä se on, että lasketaan pennejä. Vaatteet ostetaan kirpputorilta ja lasten sukset sun muut ehkä saadaan naapureilta. Talvikengät kustantaa mummo, Taina kertoo.

Koska oman alan töitä sen paremmin kuin mitään muutakaan työtä ei ollut näköpiirissä lähimaisemissa eikä kauempanakaan, Taina päätti käyttää pakollisen joutenolon parantamalla ammattitaitoaan.

– Ensin kävin tietotekniikkakurssin, jossa opiskeltiin pienjulkaisujen tekemistä. Se oli mukava kurssi, muttei siitä ollut kovin paljon hyötyä. Kun katselee, miten kollegoiden pienirytykset menestyivät, ei tule mieleenkään ruveta investoimaan koneisiin, Taina sanoo.

Sitten hän pääsi sähköisen median kurssille, joka on suunnattu lehti-journalisteille. Jouluna alkanut kurssi kestää kesäkuun alkuun.

Taina oli innoissaan – vihdoin kurssi, jonka jälkeen työmahdollisuudet selvästi kohentuivat. Muutenkin kurssi kiinnosti, koska sen vetäjät ovat alansa ehdottomia huippuja.

Mutta asiassa oli myös ongelmia. – Vaikka kurssi on tarkoitettu työttömille tai työttömyysuhan alaisille, se ei ole työvoimakoulutusta. Eli työttömyysavustus lakkasi ja minusta tuli opiskelija, Taina sanoo.

Hän anoi opintotukea ja -lainaa. Tukea tuli noin 2000 markkaa kuukaudessa miinus verot, mutta lainaa ei herunut.

– Olin maksanut vanhan opintolainani korot syyskuussa. Lyhennyksen maksamista siirrettiin yhteistyössä pankin kanssa joulukuun loppuun. Koska tilanne oli tämä, pankki totesi, että olen liian köyhä saamaan lisää opintolainaa.

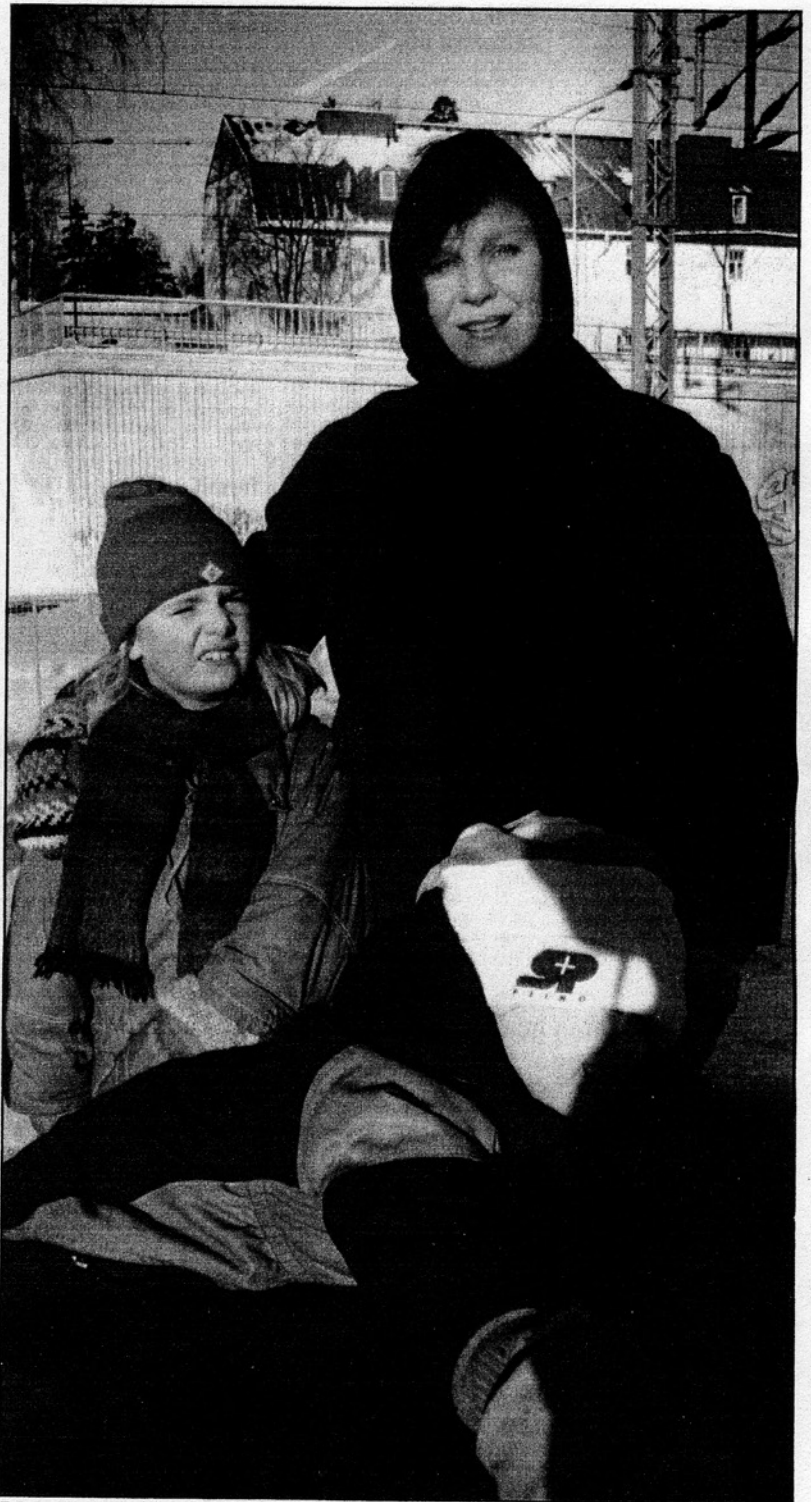
– Olemalla yritteliäs olin siis saattanut entisen työttömän tasaisen köyhän elämäni melkoiseen syöksykierteeseen. Nyt ei ollut muita tuloja kuin opintoraha, elatustuki, asumistuki ja lapsilisä. Lapsilisät laskettiin Ahon hallituksen päätöksellä tuloksi sosiaalitoimistossa. Näistä kertyy yhteensä sen verran, että minulle syntyy sosiaalitoimiston laskelmien mukaan 1217 markan väjäs toimeentulotukinormista, Taina sanoo.

Kymppi päivässä

Tuon summan Taina siis voisi saada sosiaalitoimistosta, mutta, mutta...

– Ongelma on vain siinä, että opiskelijalle ei toimeentulotukea myönnetä. Sain kuitenkin tammikuussa puolet siitä, mihin sosiaaliviranomaiset olivat laskeneet minulla olevan oikeus. Palaveerattuaan asiasta he tulivat siihen tulokseen, että kurssi merkittävästi edistää minun työhönsijoittumistani. He voivat siis periaatteessa antaa tukea, vaikka sitä ei periaatteessa annetaakaan, Taina sanoo.

Hänen pitää myös todistaa, ettei

Työttömyys vei Taina, Veera ja Taneli Revon sossun luukulle. Toimeen pitäisi tulla kymppiä päivässä.

mikään pankki suostu antamaan lainaa.

Toimeentulotukea ei myöskään myönnetä opintolainan maksuun. Jos Taina hoitaa maksunsa ja opintovelkansa, hänelle jää sosiaalitoimiston avustuksen jälkeen elämiseen noin kymppi päivää kohti.

Toimeentulotukea ei myöskään myönnetä jatkuvasti, koska sosiaaliviranomaiset toivovat Tainan saavan jostakin töistä elämänsä rahoittamiseksi.

– Teen kurssilla pitkä päivää, aamukahdeksasta iltaiseitsemään. Missä välissä kahden lapsen kanssa ehdistis vielä töihin? Täytyisi lintsata kurssilta, että voisi ansaita – ja mistä niitä töitä nyt ilmaantuisi, kun ei niitä aikaisemminkaan ole löytynyt, Taina ihmettelee.

– Sosiaaliviranomaisten asennoituminen ottaa päähän. Kaiken sen jälkeen, kun on yrittänyt kaikkensa, epäillään, että valitsen helpoimman tien hakemalla vaan sossusta rahaa,

hän sanoo.

Vaikka raha-asioiden kanssa painiminen vie voimia, Taina on kuitenkin tyytyväinen siitä, että meni kurssille.

– Uuden oppiminen tuo sykettä elämään ja kaikki vaikeudet poikivat varmaan ideoita työhön. Jos sitä saa.

Suomi-talkoot suljettu työttömiltä

Työtön saa olla jouten. Mutta jos puuhapolvea alkaa kolottaa, kannattaa olla varuillaan. Lähes kaikista työttömien tekemisistä on säädeksiä, pykälä ja päätöksiä, joilla työttömän puuhia rajoitetaan.

Talkootöistä nousi häly viimeksi suuren päivälehdessä kirjoitetun markkuulla kirjaston talkootyöläisistä, joilta meni päiväraha.

Helsingin Sanomat kirjoitti yhdestä talkootyön tapauksesta, Paltamon kirjastossa päivystäneiden kahden työttömän naisen menettämistä päivärahoista. Kirjaston aukioloaikoja oli supistettu ja kylätoimikunta piti sitä yhtenä iltapäivänä auki talkoin. Työttömille vapaaehtoisille talkoot tulivat kalliiksi, koska paikallinen työvoimatoimisto ilmoitti, että talkootyö vie päivärahan.

Ohjeita - ja paljon tulkinnanvaraa

Työministeri Ilkka Kanervan lokakuussa -92 allekirjoittama ohje työvoimatoimistoille määrittelee kiistellyn "työttömyyspäivärahan saajan oikeuden vastikkeettomaan toimintaan" (katso oheinen laatikko).

Vaikka työministeriö on määritellyt asian, ei edes saman ministeriön tiedotusyksikkö osannut kysyttyä määrittellä talkootyötä.

Määrittely on myös varsin tulkinnanvarainen. Sen myönsi myös työministeriön nuorempi hallitussihteereri Erkki Karjalainen: "Kukin työvoimatoimisto ratkaisee asiat tapauskohtaisesti ja tulkinnaattavalla vaihdella." (Työmarkkinat-lehti 50/93)

Eduskunta ei työministeriön mukaan ole antanut valtuuksia vapaaehtoistyön tarkkojen ohjeiden antamiseen. Joten tulkinnanvaraiset tilanteet jatkuvat.

Saako Suomi-talkoissa olla?

Suomalaisessa julkisuudessa on sitten laman iskemisen toivotettu niinsanottuja "Suomi-talkoita" - jopa mainostajat käyttävät hyväkseen iskulausetta "Suomi nousuun!". Kaikkien toivotaan osallistuvan näihin yhteiskunnan kehityssuunnan nousuun muuttaviin yhteisönistuksiin.

Tietysti tuo osallistuminen on miltei joka tapauksessa luopumista saavutetuista eduista ja saatavista korotuksista palkkoihin tai korvauksiin. Näin päättäjien mielestä.

Ruohonjuuritasolla, niin Paltamon kylässä kuin isommissa kaupungeissakin, ihmiset pyrkivät autamaan toisiaan ja paikkaamaan laman aukireimiä reikiä. Paltamon kirjaston tapauksessa on kyse kansalaistoiminnasta, jolla yritettiin pitää yllä kylän henkisenä kohtauspaikkana toimineen kirjaston palveluja. Työttömien naisten talkootyö siellä olisi voitu tulkita myös vapaaehtoistoiminnaksi julkisessa palvelutehtävässä tai yhteisössä tehtäväksi yleishyödylliseksi työksi, jolloin päiväraha olisi säilynyt.

Toinen julkinen laitos, joka vetoaa talkootyöläisten panokseen, on koululaitos. Viime lukukaudella opettajat olivat keskimäärin viikon jokainen ns. säästövapaalla, mikä aiheutti kaosmaisen tilanteen monessa koulussa. Vanhempainilloissa vedottiin vanhempiin: jos joku pääsisi olemaan luokan kanssa kyseisen viikon, jotta luokkia ei tarvitse yhdistää lähes 60 oppilaan ryhmiksi opettajan ollessa poissa. Monet vanhemmat ilmoittautuivat vapaaehtoisiksi.

Monissa kouluissa vanhemmat tulivat seuraamaan. Se on talkoohenkisyttä, emmekä me voi edellyttää vanhemmilta varsinaista ope-

tusta. Mutta mukana oli myös opetustyötä osaavia", kertoo Opettajien ammattiliiton tiedotuspäällikkö Reijo Jokinen. Hän eikä työvoimaviranomaiset osaa sanoa, kuinka monta vanhemmaa talkoisiin osallistui.

Pakotetuilla säästövapailla olevia opettajia tuurasi monta työtöntä. Heilläähän on aikaa, ja monella haluaa ja kykyä auttaa oman lapsen lukkaa "lamaviikon" yli mahdollisimman pienin vahingoin.

Tässäkin tapauksessa työvoimaviranomaiset ovat montaa mieltä. Helsingin työvoimatoimiston päällikkö Vesa Pyykkö pitää sopivana sitä, että vanhempi valvoo oman lapsen lukkaa viikon verran. Työministeriön virkamiesten vastaus on, ettei työtä, josta yleensä maksetaan palkkaa, voi teettää työttömällä. Pääperiaate on, että se, jonka hyväksi työtä tehdään, maksaa palkkaa.

Termit uusiksi

Kaikki tietävät, minkälainen rahapula suomalaista koululaitosta vaivaa, tai miten maamme kirjastot tekevät maailmanennätystä lainaajien määrässä. Juhlapuheissa Suomea pidetään sivistystä ja koulutusta arvostavana valtiona, joka haluaa huolehtia korkean opetusasteensa säilyttämisestä. Vaan kun käännetään katse taas ruohonjuuritasolle, miten siellä tapahtuvaan toimintaan suhtaudutaan, niin toiselta näyttää.

Muuta perheelle saa ministeriön ohjeiden mukaan esimerkiksi hakea sieniä metsästä, mutta jos sairastuneen päiväkodin hoitajan puuttuessa vie lapsiryhmän metsään, seuraa siitä päivärahan menetys. Omalla pillalla saa haravoida ja rakentaa leikkimajaa, mutta siivoojan puuttuessa ei saa puhdistaa oman lapsen luku-kahuonetta.

Työministeriö itse puhua kampanjaa "Nuorten talkoot" -nimellä, mutta sen määrittelemä "vastikkeeton naapuritapu" tai "yhteisössä tehtävä yleishyödyllinen työ" ei kata

virallisten lausuntojen mukaan korttelin päiväkotia, kirjastoa eikä koulua. Termien viidakossa eksyy helposti - myös itse virkamies.

TAINA REPO

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytyksenä on, että henkilö on työtön ja työmarkkinoiden käytettävissä.

Työttömyyspäivärahaa ei meneä henkilö, joka kotimaassa tai lähialueilla ulkomailla harrastusluonteisesti ja vastikkeetta osallistuu tai harjoittaa seuraavia toimintoja:

- talkootyö,
- vapaaehtoistoiminta erilaisissa yhteisissä ja julkisissa palvelutehtävissä,
- vapaa kansalaistoiminta (urheilu, taide, yhteiskunnallinen vaikuttaminen jne.),
- työskentely oman kotitalouden hyväksi, kuten oman asunnon tai va-

paa-ajan asunnon korjaus tai yleensä rakentaminenkin, pihapiirissä tehtävät työt ja ravinnon yms. hankkiminen (marjat, sienestys jne.) Vapaaehtois- ja talkootyönä pidetään toimintaa, jota ei yhteiskunnassa yleisesti tehdä työsuhteessa tai yrittäjänä, kuten vastikkeeton naapuritapu ja yhteisössä tehtävä yleishyödyllinen työ. Sen sijaan esimerkiksi yrityksessä tehtävä palkatonkaan työ ei ole talkootyötä, eikä näin ollen ole työttömyyspäivärahalla mahdollista.

(Työministeriö Työvoimapiirien toimistoille ja työvoimatoimistoille 9.10.92)

Työttömällä ei varaa hammaslääkärin

Työttömyyden terveysvaikutuksista ei tietoa

Työttömyys horjuttaa mielen-terveyttä. Noin puolen vuoden kuluttua työttömyyden alusta masennus, ahdistus ja muut oireet saavuttavat huippunsa. Sitten tilanne ei enää pahene - se säilyy tasaisen huonona, jos työtä ei löydy.

Näin tiivistä Helsingin yliopiston kansanterveystieteen apulaisprofessori Eero Lahelma tiedot työttömyyden terveysvaikutuksista.

Fyysisen terveyteen työttömyys todennäköisesti myös vaikuttaa, mutta Lahelman mukaan selvää tutkimustietoa asiasta ei oikeastaan ole. Hän puhui työttömyyden terveysvaikutuksista eduskunnan sosiaalivaliokunnan ja lääketieteen toimittajien järjestämässä Syrjäytymisen Suomessa -seminaarissa helmikuussa.

Mielenkiinto työttömyyttä kohtaan oli viime vuosikymmenellä suurta, mutta nyt se on jostain syystä herpaantunut, Lahelma ihmettelee.

Pitkäaikaisen työttömyyden seurauksista ei muutenkaan oikeastaan tiedetä paljon mitään. Työttömiä tutkittiin paljonkin 80-luvulla, silloin, kun massatyöttömyyttä ei ollut ja pitkäaikastyöttömyys oli harvoin ongelma. Nykymuotoista laajaa, eri kansankerrokset läpäisevää työttömyyttä sen sijaan ei ole tutkittu.

Työttömällä on aikaa pikkiä. Siinä kohtuu terveyskin, ainakin mielenterveys.

Työttömyyden vaikutuksia terveyteen on usein vaikea eristää työttömyyden syistä: huono terveys voi johtua työttömyydestä, mutta myös työttömyys voi johtua huonosta terveydestä, totesi Lahelma.

Somaattisissa sairauksissa ei ole havaittavissa samanlaisia nopeita reaktiomalleja kuin mielenterveydessä. Ei ole olemassa erityisiä työttömyyssairauksia, vaan jos työttömyys vaikuttaa somaattisiin sairauksiin, se tapahtuu yleisen sairau-

tumalsäilytyksen lisääntymisen kautta, hän sanoi.

Lahelma on sitä mieltä, että laaja työttömyys heikentää suuresti ennen kaikkea väestön henkistä hyvinvointia.

Haitat eivät kuitenkaan ole lopullisia ja korjaamattomia. Emme tosin tiedä mitä tapahtuu, jos työllisyystilanne säilyy pitkään nykyisenlaisena.

Tutkimuksen opetuksista ehkä yksinkertaisin on tämä: työhön pa-

lu palauttaa mielenterveyden. Opetus osoittaa, mistä suunnasta ratkaisuja on haettava, Lahelma sanoo.

Hänen mukaansa on syytä muistaa, että työttömyyden terveysvaikutukset eivät toteudu luonnonlakien tapaan, vaan ne ovat yhteiskunnallisesti ja historiallisesti ehdollisia.

Sanotaan, että asenteidemme nykymuotoiseen palkkatyöhön on muututtava, ja tähän on helppo yhtyä. Mutta pitääkö työttömien muuttaa asenteitaan, jolloin he ehkä vain

alustuvat tilanteeseensa vai pitäisikö asenne- ja muiden muutosten alkaa työssä olevista, esimerkiksi siten, että olisimme valmiit jakamaan olemassa olevaa työmäärää entistä tasaisemmin. Lahelma kysyi.

Terveyspalvelujen käyttö väheni

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja koulutuskeskus Stakes tutki laman vaikutuksia terveyspalvelujen kysyntään. Lama ja käyttäjien huono-osaisuus vähentävät terveyspalvelujen käyttöä.

1990-luvun alkuvuosina alimassa tuloluokassa olevien lääkäriskäynnit vähenivät jopa 20 prosenttia. Erot sosiaaliryhmissä ovat suuret erityisesti hammashoidon osalta: ylimmissä tuloluokissa käytiin puolet enemmän hammaslääkärissä kuin alimmissa tuloluokissa.

Työttömät käyvät lääkärissä lähes yhtä usein kuin työssäkäyvät, mutta työttömien käynnit painottuvat enemmän terveyskeskuksiin. Sen sijaan hammaslääkärissä työttömät käyvät muita harvemmin. 45-65-vuotiaat työttömät kävivät hammaslääkärissä jopa 30 prosenttia vähemmän kuin muut.

Työmarkkinatuen viikate osui pahiten nuoriin!

T yömarkkinatuen piiriin joutuvat työelämään astuvat nuoret ja ansiosidonnaiselta ja Kelan päivärahalta tippuvat. Työmarkkinatuella suunniteltu 300 päivän katto ei toteutunut, vaan tukea voidaan maksaa 65 ikävuoteen asti.

Alle 25-vuotiaat voidaan määrätä koulutukseen, jonka sosiaalietuudet ovat peruspäivärahaa heikommat. Uutuutena astui voimaan myös palkaton työharjoittelu, jossa valtio maksaa harjoittelijalle vain työmarkkinatukea.

Työmarkkinatukilakia sovelletaan henkilöihin, jotka tulevat ensimmäistä kertaa työmarkkinoille ja eivät täytä 26 viikon työssäoloa 24 kuukauden tarkkailujaksan aikana.

Ansiosidonnaiselta päivärahalta 500 päivän täyttymisen jälkeen putoavat tulevat myös työmarkkinatuen piiriin. Työmarkkinatuki vastaa peruspäivärahaa: 116 mk/pv + lapsikorotukset. Tuki muuttuu tarveharkintaiseksi 180 maksupäivän jälkeen eli puolison tulot vaikuttavat silloin tuen määrään.

Vanhempien taloudessa asuva saa tuesta vain 60 prosenttia, tosin työvoimapolitiittisten toimenpiteiden aikana täysimääräisenä. Vanhempien tulot eivät vaikuta tuen määrään.

Ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevat joutuvat kolmen kuukauden karenssiä ennen työmarkkinatuen maksamista. Odotusajaksi lyhentyä kuitenkin jokainen hakijan työssäoloaika ja mukaan otetaan myös 24 kuukauden ajalta kertyneet työpäivät ennen työmarkkinatuen myöntämistä. Opiskeluajaksi

kesätyötä ei kuitenkaan lasketa mukaan.

Karenssi ei koske ammattiin valmistavasta oppilaitoksista valmistuneita, eikä odotusajaksi työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistuvia.

Pakollinen työharjoittelu

Alle 25-vuotias, jolla ei ole ammatillista koulutusta, ei voi kieltäytyä koulutuksesta, jossa hänelle on taattu opintotukilain mukaiset sosiaalietuudet.

Opintotukilain mukaan aikuiso-piintoraha on bruttona 1 570 mk/kk, vanhempien luona asuville 750-1 500 mk. Alle 20-vuotiaalle kotona asuville kuitenkin vain 350-750 mk kuussa.

Uutuutena työmarkkinatukilaisissa

on myös palkaton työharjoittelu, jota suoritetaan 116 markan voimin per päivä. Velvoitetyöllistämiseen verrattuna harjoittelu on tekijälleen taloudellisesti huomattavasti kehommeppaa, harjoittelussa ei synny työsuhdetta, eikä siten eläke-etuja. 26 työviikon jälkeen ei myöskään tule oikeutta ansiosidonnaisesta päivärahaan, eikä palkkaakaan tipu.

Määrätystä koulutuksesta tai harjoittelusta voi kieltäytyä ainoastaan, jos se tapahtuu työssäkäyntialueen ulkopuolella, muutoin seuraa kuuden viikon karenssi.

Harjoittelu voi keskeyttää itse kuuden kuukauden jälkeen tai jos työnantaja on laiminlyönyt olennaisesti(!) työturvallisuutta tai työnantajasta ei noudateta harjoittelusta tehtyä sopimusta.

Laissa ei kuitenkaan ole mainintaa, voidaanko toistuvasti koulutuksesta tai harjoittelusta kieltäytyä

määrätä aina uudelleen karenssiin.

Etenkin ay-väkeä kuumentanut pykälä työmarkkinatukilaisissa on palkaton työharjoittelu, joka hyvällä syyllä mielletään arjatyön laillistamiseksi tai enemmänkin. Orja kuitenkin aiheuttaa omistajalleen kustannuksia.

"Ei niin kamalaa"

Minna Perälä Tampereen työvoimatoimistosta vakuuttaa, ettei tilanne käytännössä ole niin kamalaa, kuin pelkästään lakitekstiä lukemalla voisi päätellä.

-Laki ei johda kilpailun vääristymiseen. Työharjoittelu koskee vain työmarkkinoille tulevia ja päivärahalta tippuvien aktiivointia. Harjoittelupaikaksi voidaan määrätä ainoastaan yritys, jossa ei aikaisemmin

ole ollut ketään kyseisessä työssä. Harjoittelu ei lähe pelkästään työnantajan halusta.

-Velvollisuus koulutukseen ja harjoitteluun on tässä yhteydessä vanhanaikainen sana. Me pyrimme lähemmään asiakkaan tarpeista ja keskustelujen pohjalta ohjaamaan koulutukseen, painottaa Perälä.

Siirtymäaika

Peruspäivärahaan vaaditaan uuden lain voimaantultua 6 kk:n työssäoloa kuten ansiosidonnaiseenkin ja sen maksaminen ilman tarveharkintaa kestää molemmissa samat 500 päivää.

Siirtymäajaksi on määrätty, että 31.12.-93 peruspäivärahalla ollut saa tarveharkintaista päivärahaa edelleen vähintään 300 päivää, kuitenkin enintään 31.12.-95 asti. Sitä eivät edes ammattikurssit sen yli jatka.

Joka ei 31.12.-93 saa päivärahaa, eikä täytä työssäoloa, siirtyi työmarkkinatuella 1.1.-94 lähtien.

Jonka ansiosidonnainen päiväraha on täynnä vuoden -94 puolella saa työmarkkinatukea ilman tarveharkintaa 180 päivää, jonka jälkeen se muuttuu tarveharkintaiseksi.

Jotka ilmoittautuvat työmarkkinatuella vuoden -94 aikana ja eivät täytä työssäoloa, saavat tarveharkintaista työmarkkinatukea ilman viiden päivän karenssiä.

TIMO PAAKKUNAINEN

Keskeytyneiden opintojen ongelma

T yöttömäksi pyrkivällä entisellä opiskelijalla on edessään usein pitkä ja monimutkainen tie. Jos opiskelu on keskeytetty, saa työvoimaviranomaisia vakuuttaa vakuuttamisen jälkeen, jotta oikeus työttömyysturvaan toteutuisi.

"Henkilön, joka on opiskellut aiemmin päätoimisesti, opiskelu katsotaan päätoimiseksi siihen saakka kun hän on päättänyt opintonsa tai on todistettavasti ne keskeyttänyt." Näin työministeriö työvoimapiireille antamassaan ohjeessa vuoden -93 marraskuussa.

Edelleen ohjeissa sanotaan: "Korkeakouluopiskelu katsotaan todisteellisesti keskeytyneeksi (muista oppilaitoksista pitää erota, toim. huom.), jos henkilön aiemman työhistorian, opintosuoritusten puuttomisen tai työmarkkinoilta poissaolon perusteella on selvää, että hän enää opiskele. Opiskelu katsotaan keskeytyneeksi myös, jos työnhakija esittää oppilaitoksen todistuksen, josta ilmenee,

- että hän vähintään lukuvuodeksi keskeyttänyt opintonsa,
- että opintojen keskeytys ei em. aikana ole peruttavissa;
- ettei oppilaitos keskeytysaikana ota vastaan opintosuorituksia."

Yliopistot antavat opintojen keskeyttämistodistuksia; joiden pitäisi riittää työvoimapolitiittiseksi edellytykseksi päivärahan saantiin. Näin yksinkertaisesti ei esi-

merkiksi kuluneina kuukausina useille työttömäksi hakijoille ole käynyt.

Miksi keskeyttämistodistuksen esittänyt henkilö voi saada työvoimapolitiittisen lausunnon, että hän on päätoiminen opiskelija, Helsingin työvoimatoimiston päällikkö Vesa Pyykkö?

- Opetusministeriö on antanut ohjeen korkeakoulujen keskeyttämistodistuksista, ja työministeriö ohjeen samasta asiasta. Kyllä ohjetta pyritään noudattamaan. Meillä on jo työttömyysturvalautakunnalta yksi päätös, missä työvoimapolitiittisista edellytyksistä annettu lausunto on muutettu myönteiseksi. Tämä tietenkin vaikuttaa toimikunnan työhön.

- Lausunnotta ei voi valittaa, mutta kun on saanut Kelan päätöksen, siitä voi valittaa. Mikäli päätös muuttuu, maksetaan työttömyyspäiväraha takautuvasti.

Jos opintojen keskeyttämistodistuksesta huolimatta hakija saa kielteisen päätöksen eli hänet määritellään edelleen päätoimiseksi opiskelijaksi, voi valitus muuttaa päätöksen. Mutta edessä on vielä mutka: pitkään venynyt prosessi ei sovi Kelalle. Sen ohjeissa lukee, että työttömyyspäiväraha maksetaan takautuvasti vain kolmelta kuukaudelta.

Siksi neuvo: kannattaa heti työvoimapolitiittisen lausunnon jälkeen ottaa uudelleen yhteyttä työvoimaviranomaisiin, jotta saa asian uuteen käsittelyyn.

Ja onnea matkaan!

Murostorstai heijasti kansan käsityksiä.

YLE tutki: Hallitukselle huono arvosana

P oliitikot, pankit ja idänkaupan romahdus ovat kansalaisten käsitysten mukaan suurimmat syylliset työttömyyteen. Kyttäi saavat niinkään nykyistä edeltävä sinipunahallitus, eduskunta ja pörssiennustelijat. Vähiten syyllisiä kansalaisten mielestä sen sijaan ovat työtömät itse.

YLE:n Päiväopiston tutkimus luotasi suomalaisten mielipiteitä työttömyydestä, sen syistä ja seurauksista. Sen tulokset eivät millään muotoa mairitele maamme taloudellista ja poliittista eliniitä.

Tutkimusaineiston kokosi Suomen Gallup tutkimuksen alussa. Siinä haastateltiin hieman yli 1500 ihmistä eri puolilta Suomea.

Hallitus sai huonon arvosana sekä työllisyyspolitiikan että talouspolitiikan hoidossa. Liki 90 prosenttia haastatelluista oli sitä mieltä, että hallituksen työllisyyspolitiikka on huonoa. Samaa ajatteli talouspolitiikasta hieman yli 70 prosenttia.

Hallituksella ei myöskään ole kansalaisten mielestä kykyä ymmärtää työttömien ja heikompiensaisten oloja. Tästä 84 prosenttia antoi sille huonon arvosanan. Ainoastaan viennön tukemisessa hallitus on sitä mieltä, että poliitikot ovat syyllisiä työttömyyteen, pankkeja syyttää 78 prosenttia ja idänkaupan romahdusta 77 prosenttia. Yritysohjaajien kyvyttömyyttä pitää tilanteeseen syyppänä yli 60 prosenttia haastatelluista. Työttömiä itseään tilanteesta syyttää vain joka kymmenes haastateltu.

Kansalaisten mielestä onnistunut. Puolet haastatelluista antoi tässä asiassa hallitukselle arvosanan "hyvä".

Kansalaiset ovat sitä mieltä, että hallitus voisi tuntuvasti vähentää työttömyyttä, jos se todella haluaisi. Näin usko meikeni 80 prosenttia haastatelluista. Yli 70 prosenttia puolestaan on sitä mieltä, että halutessaan maamme yritykset voisivat palkata lisää työntekijöitä. Vain joka kolmas oli sitä mieltä, että yritykset ovat tehneet parhaansa työllisyyden parantamiseksi.

Hyväksytyimpiä keinoja työttömyyden vähentämiseksi on kansalaismielipiteen mukaan pankkituen lopettaminen (tätä kannatti 78 prosenttia), ulkomaavien vähentäminen (74 prosenttia) ja tuloverojen alentaminen (73 prosenttia).

Työttömän kannattaa nyt käydä verotoimistossa

Verohallitus muistuttaa helmikuussa verotoimistojen sovitellun työttömyyspäivän huomioimisesta veron ennakonpidätyksen yhteydessä. Vuoden vaihteessa voimaan tullut työttömyysturvavain muutos saattaa kaikki työttömän lisätulot saman kohtelun alaiseksi, jolloin ennakonpidätyksen määrittäminen oikein on nyt helppoa.

Työttömän, joka arvelee hankkivansa lisäansioita sivuilla noin 1000 markkaa kuukaudessa tai enemmän, kannattaa tarkistuttaa lisätulon ennakonpidätyksen määritys. Se on todennäköisesti liian suuri.

Mekaaninen tapa määrittää työttömyyspäivärahan saajalle lisätulon pidätyksen saamaan tapaan kuin palkansaajalle johtaa negatiivisiin nettutuloihin jo varsin kohtuullisilla lisätuloilla.

Jos päiväraha on vaikkapa niinkin paljon kuin 270 markkaa ja osa-aikatoistia saatu lisätulo 1000 markkaa, niin kuukauden yhteenlaskettu nettotulo olisi 4891 markkaa (oletuksena 22 prosentin perusvero ja 48 prosentin lisätulo vero).

Mutta jos lisätuloa saa 3000 markkaa, niin lopputulos on varsin ikävä yllätys. Käteen jää vain 4689 markkaa. Kahden tuhannen lisämarkkan hankkiminen työnteolla vähentää tekijän tuloja 202 markkaa.

Tämä johtuu siitä, että lisätulon ja päivärahan yhteensovituksen vuoksi aiempaa paljon suurempi osa yhteenlasketuista

tuloista ennakoverotetaan ylikorkealla lisätulon pidätyksen prosentilla.

Se, että lopullisen verotuksen valmistamisen jälkeen puoleltoista vuoden kuluttua saisi veronpalautusta, ei työttömää hirvittävästi lohduta.

Syynä noiseen sietämättömyyteen on se, että jos työtön arvioi vuosittaisiksi lisätuloiksi 30000 markkaa ja jos verokortin kirjoittaja verotoimistossa merkitsee lisätulon pidätyksen mekaanisesti tuon suuruisen lisätulon pohjalta, niin työtön maksaa ennakoveroa 16800 markkaa suurempien vuositulojen pohjalta kuin mitä hän tosiasiaa saa, olettaen että lisätuloja todella on juuri tuo määrä.

Sekään ei auta, että ilmoittaa ennakonpidätyksen perustaksi todellista pienemmät tulot. Kun verokortissa oleva lisätulon enimmäismäärä ylittyy, niin työnantaja pitää ylimenevää osalta korkeamman veroprosentin mukaan.

Ole tarkkana verotoimistossa

Tiettävästi ei ole olemassa tietoja siitä, kuinka tarkasti verotoimistoissa on aiemmin osattu määrittää työttömien lisätulojen ennakonpidätyksen.

Verohallitus ei anna tästä asiasta varsinaisia ohjeita verotoimistoille. Se ainoastaan tiedottaa toimistojen sovitellun

työttömyyspäivärahan olemassaolosta ja laskutavasta.

Lisätulon pidätyksen määrittäminen jää verotoimiston tehtäväksi ja siellä olevien virkailijoiden ammattitaidon varaan. Siinä jokainen voi itse vaikuttaa selvittämällä asiaa, jos virkailija ei tunnu ymmärtävän sovitellun työttömyyspäivärahan todellista olemusta. Kannattaa muistaa, että verotaja on velvollinen määrittämään ennakonpidätyksen mahdollisimman tarkoin vastaamaan lopullista verotusta.

Pidi mielestäsi seuraavat asiat (laskuesimerkin pohjana on tässä kirjoituksessa aiemmin mainitut luvut):

- Päiväraha on 270 mk eli 5805 mk kuukaudessa, koska kuukaudessa on 21,5 laskennallista työttömyyspäiväpäivää.

- Lisätuloja odottaa saavansa 30000 mk vuodessa, joka jakaantuu tasaisesti jokaiselle kuukaudelle.

- Tämä 30000 markkaa merkitsee vuositulolla vain 13200 markan bruttotulojen lisäystä, koska 30000 markan lisätulon yhteensovittaminen päivärahan kanssa alentaa päivärahaa vuositulolta 16800 markkaa.

- Lisätulon pidätyksen pitää siis määrittää sen mukaan, että vuositulolla niitä on vain 13200 markkaa.

- Kuitenkin lisätulon tulorajaksi tulee verokorttiin merkitty tuo 30000 markkaa, koska sen verran työnantajat niitä todella maksavat, jos kaikki menee suunnitelmien mukaan.

Mistä luvut tulevat?

Sellaiselle, joka ei ole jaksanut perehtyä sovitellun päivärahan salaisuuksiin tässä vielä perustiedot, jotta jaksaa tarvittaessa jankata verotoimistossa.

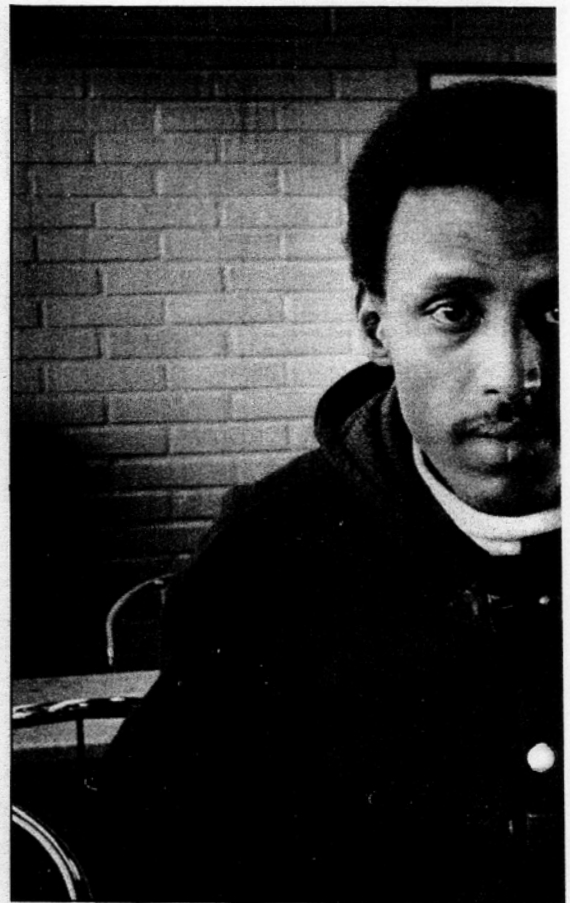
Soviteltua päivärahaa maksetaan niille työttömille, jotka hankkivat työttömyyskorvauksen jatkeeksi lisätuloja.

Jokaisena kuukautena saa hankkia 750 markkaa tuloja ilman että se vähentää päivärahaa. Se tulon osa, joka ylittää kuukaudessa 750 markkaa, vähentää 80 prosenttisesti päivärahaa.

Eli jos tuloa on kuukaudessa 3000 markkaa, niin 750 on "vapaata" ja 2250 markasta 80 prosenttia pienentää päivärahaa eli se alentaa maksettavaa päivärahaa 1800 markkaa.

Vuositasolla "vapaata" tuloa on 12 x 750 eli 9000 markkaa. Sen yli menevästä lisätulosta vain 20 prosenttia pitää huomioida määrättäessä lisätulon pidätyksen prosenttia.

Jos tietää, että lisätuloja saa vain neljänä kuukautena vuodessa (esimerkiksi neljä sovitettua keikkaa eikä muuta) niin se kannattaa kertoa verotoimistossa. Tällöin jo 3000 markkaa (4 x 750) ylittävästä lisätulosta vain 20 prosenttia pitää huomioida pidätyksen määrittäessä.

- Haluaisin opiskella tai tehdä työtä. Toimettomuus tekee hulluksi, sanoo Osman Suleiman

Valtaosa vailla p...

Ne vievät meidän työpaikkamme. Tämä pakolaisia koskeva väite elää sitkeästi suomalaisten mielisissä. Moni työtön on katkera myös pakolaisille ja turvapaikanhakijoille. Heidän kun uskotaan nostavan suuria sosiaalivastuuksia tekemättä juuri mitään.

Ja saavan työpaikkoja ohitse suomalaisen.

Viha muukalaisia kohtaan muhii siellä täällä Suomessa. Lama tekee muukalaisista sylkykuppeja ja syntipukkeja. Työministeri Ilkka Kanerva uskoo pitkäaikaistyöttömyyden kasvun johtavan äärioikeistolaisten liikkeiden nousuun myös Suomessa. Näissä liikkeissä ei vääränvärisiä vierasmaalaisia suvaita.

Toimettomuus tekee hulluksi

Tilastot ja tosiasiat pakolaisten suomalaisia selvästi heikomasta työllistymisestä eivät hevin murra mielikuvia paapottavista pakolaisista. Etenkin kun tietyt sensaatiolehdet pitävät näitä mielikuvia alati yllä. Ja jotkut turvapaikanhakijat ovat syyllistyneet selviin väärinkäytöksiin.

Todellisuudessa Suomessa asuvaa noin 9 600 pakolaista uhkaa nopeampi syrjäytyminen kuin monia

suomalaisia. Laman aikana työpaikkoja ei juuri ole löytnyt maahanmuutokurssien jälkeen. Kun vielä 80-luvun lopulla pakolaisia pyydettiin edes kiire- ja ruuhka-apulaisiksi, niin nykyisin satunnaisesti keikat ovat harvinaisia.

Esimerkiksi Porvoon seudun noin 250 pakolaisesta vain 12 oli töissä viime vuoden lopulla, kertoo Porvoon kaupungin sosiaalisuhteiden Sirkka Valta. Lyhytaikaisia suoritustason töitä on löytnyt Sipoon jäätelötehtaasta, Porvoon postista tai Askolan valaisinverstaasta.

Somalipikalainen Osman Suleiman Sheik Dinle tappaa aikaa suomalaisten tavoin Porvoon linja-automaan kahvilassa juttelemalla maamiestens kanssa ja pelaamalla kolikkopelejä.

-Maahanmuutokoulutuksen aikana olin muutaman kuukauden työharjoittelussa Porvoon postissa. Kurssin päätyttyä olen ollut kohta vuoden työttömänä 118 markan peruspäivärahalta. Haluaisin opiskella ammattikoulun tai tekemään jotain, sillä tämä toimettomuus tekee ajan myötä hulluksi, sanoo 26-vuotias Osman.

Joka neljäs työttömänä

Työministeriön ylitarkastajan

Sheik Dinle.

pakolaisista syvää työtä

Seppo Larmon selvityksen mukaan ulkomaalaisten työvoiman määrä on korkeintaan 1,5 prosenttia Suomen koko työvoiman määrästä. Suomessa asuvasta noin 53 000 ulkomaalaisesta aikuis- ja lapsipakolaista on yhteensä noin 9600. Pakolaisten osuus kaikista työikäisistä ulkomaalaisista työnhakijoista oli viime vuoden lopulla vain 13 prosenttia!

Tammikuusta 1991 syyskuuhun 1993 kaikkien ulkomaalaisten työttömien määrä kaksikymmenkertautui kun suomalaisten työttömien määrä viisinkertaistui. Kun tammikuussa 1991 työttömyystilastoista löytyi noin 500 ulkomaalaista, niin syyskuussa 1993 heitä kertyi jo 9 400. Kun työikäisten ulkomaalaisten määrä on noin 35 000, niin heistä joka neljäs oli työttömänä.

Virolaisia, venäläisiä ja IVY-maista tulleita on eniten ulkomaalaisten työttömien joukossa. Sitteen tulevatkin somalit, iranilaiset, entisen Jugoslavian pakolaiset ja vietnamilaiset. Jos joka viides työikäinen suomalainen on vailla työtä, niin korkeintaan joka viides pakolainen on voinut maistaa herkuksi sanottua työntekoa.

Erityisesti nuorten somaliesten työllistyminen parin vuoden pakolaiskeskuksessa asumisen jälkeen on ollut heikkoa. Lähes tuhannesta työtä hakeneesta somalista vain kymmenkunta työllistyi viime

vuonna. Parina viime vuotena maahan tulleiden noin parintuhannen Bosnian ja Kosovon pakolaisen työllistymisenuste ei ole somalien todellisuutta häppöisempi.

Harvat aiemmin Suomeen tulleet chileläiset ja vietnamilaiset pakolaiset ovat ansiosidonnaisen työttömyysturvan piirissä. Suomalaisia työttömiä selvästi suurempi osa elää peruspäivärahan ja mahdollisen toimeentulotuen turvin.

Toki pakolaisia on jonkin verran työllistynyt Suomessakin. Tulkin, pakolaisneuvojan tai pakolaisopettajan tehtäviin on sijoittunut useita. Ennen 90-luvun lamaa moni pakolainen kelpasi suoritustason töihin kauppoihin, tehtaisiin ja varastoihin. Eräät ovat perustaneet oman yrityksen kuten kaupan tai kahvilan.

Asenteet koventuneet

Lama on lisännyt muukalaisvihaa Suomessa. Viime joulukuussa työministeriön julkistaman **Magdalena Jaakkolan** tutkimuksen mukaan ulkomaalaisvastaisuus on lisääntynyt eniten vähän koulutettujen, työväestön ja maanviljelijöiden keskuudessa. Saman selvityksen mukaan yli puolet suomalaisista yliarvioiden pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrän Suomessa.

Kun pakolaisten vastaanoton päätaavoitteena on tulijoiden integroiminen suomalaisen yhteiskuntaan, niin todellisuudessa pakolaiset näyttäisivät marginalisoituvan tämän päivän Suomessa. Heitä autetaan alkuvuosina, joiden jälkeen heistä tehdään sosiaalipaukkia, joita odottaa pysyvä passiivisuus ja syrjäytyminen.

Moni pakolainen kuten somali Osman eivät ole kotimaassaan tottuneet siihen, että taloudellisia avustuksia saa tekemättä mitään. Moni pakolainen on tottunut ottamaan vastuun ja haluaisi Suomessakin olla aktiivinen itsensätoettaja ja perhehenelättäjä.

Esimerkiksi Jaakkolan selvityksen valossa vaikuttaisi siltä, että mitä paremmin suomalaisten omat asiat ovat, sitä suuremmin hän suhtautuu pakolaisiin. Eli mitä parempaa työllisyyspolitiikkaa tässä maassa kyetään ajamaan, sitä suuremmin suomalaiset suhtautuvat pakolaisiin.

Hengenruokaa ja reseptejä

Nyt kun halvan kotimaisen kaalin aika on ohi eikä jouluihin lantutakaan enää maistu joka päivä, on syytä istahtaa miettimään muita edullisen ravinnon hankintamenetelmiä.

sikorti käytössä): Suunnataan matka paikalliselle torille sen sulkemisaikaan. Napataan puhdistuskoneiden edellä juosten pari perunaa, tillinpätkä ja mahdollisesti porkkana taskuun.

Koska talvinen sää estää kaikenlaisen ravinnonhankinnan luonnossa, eivät kaikki vielä sadonkorjuun aikaan arvanneet työttömyyden ankaran ajan koittavan ja katselevat sen takia tyhjentyneitä kellarihyllyjä jo nyt, täytyy keksiä keinoja, joiden käytännönpano sujuu sisätiloissa ja ns. vieralla maalla.

Investoidaan kahvikupin hinta baariin, missä maito ja kerma on pakattu kertakäyttötetroyhin. Kahvin kylkiäiseksi otetaan muutama kerma- ja maitotötsä sekä mahdollisimman monta sokeria ja hermetasta, ja tietysti lautasliinoja (ikäänkuin läikytystä varten). Mikäli tiskillä näkyy voi- tai margariinipaketteja kertakäyttökoossa, sujautetaan sellaisetkin lautasliinojen alle. Nautitaan kahvi mustana.

1. keino (soveltuu henkilöille, joilla on kouluikäisiä lapsia): Lukujärjestyksestä tarkistetaan koulun ruokatunnin ajankohta. Matkaan lähdetään ajoissa, varustuksena voimisteluvälineet tai damaskit sisältävä pussukka.

Kotimatalla poiketaan oikeaan kauppaan. Asetutaan kalatiskin jonoon. Edellä ostavat haluavat kirjolohta, hyvää niin. Kauppias fileoi kalat heille, ja oman vuoron tulua kaloja kummastelluan isoiksi tai pieniksi, tilanteen mukaan. Sanotaan, että laitetaan tällä kertaa vain noita ruotoja. Pikku-kauppiat antavat niitä ilmaiseksi, isommat ja ahneemmat pyytävät niistä jopa viiden markan kilohintaan.

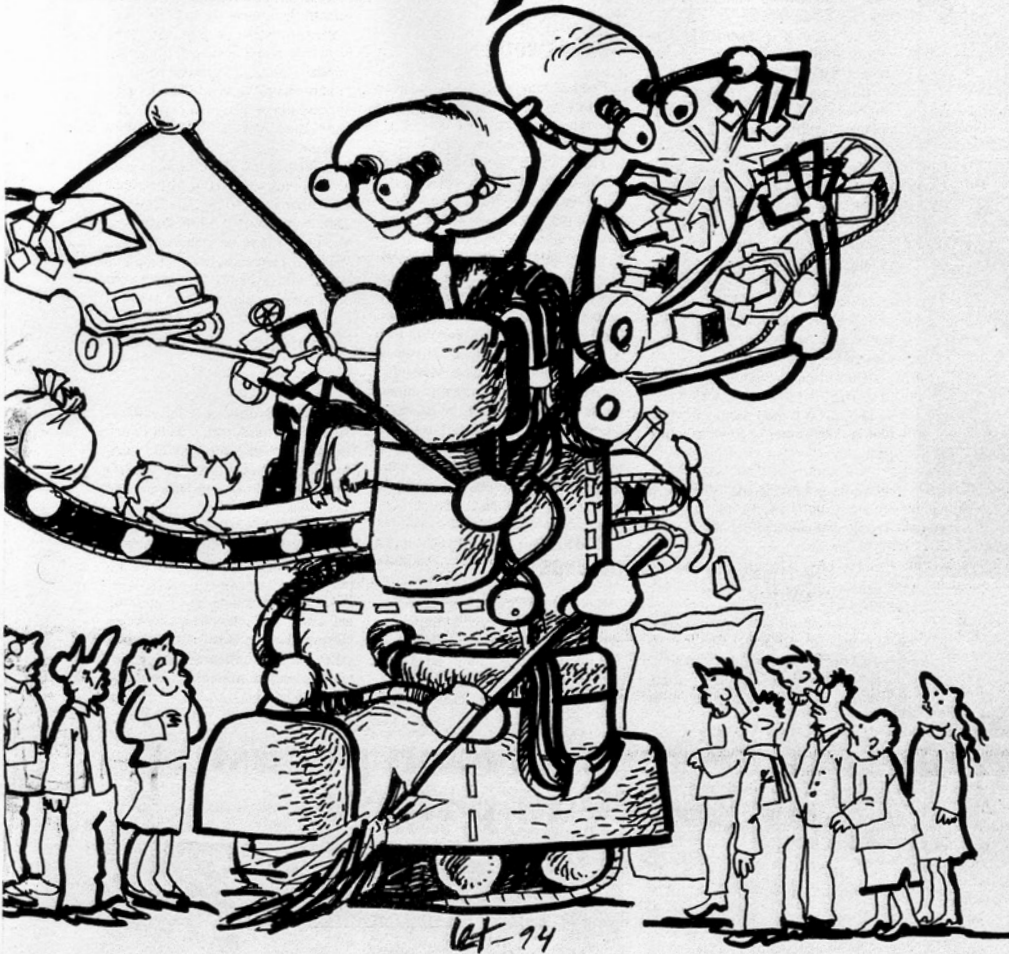
Koulun ruokasalissa työnnyttään oman lapsen tuolinnurkalle, artikuloidaan kovalla äänellä: "No voi voi, onkohan teillä tänään voimistelua, ajattelin että varmuuden vuoksi tuon sinulle puhtaat vaatteenet sitä varten." Tai: "Taas sinä unohdit paksut välihuusut, laitetaan ruuan jälkeen nämä päälle." Puhuttaessa napsitaan näkkileipää, perunaa ja kasvispihviä oman lapsen lautaselta sopivassa määrin, huomiota herättämättä. Mikäli joku lähitöllä istuva lapsi aikoo viedä puoliksi syödyn annoksensa pois, se napataan pöydälle ja tyhjennetään samalla marmattaan, kuinka ruokaa ei sovi heittää pois.

Kotiin. Hella päälle ja vihannesten kuorintaan. Kalaruodot ja ripaus suolaan veteen. Annetaan kiehua hiljalleen, kunnes ruotoihin tarttunut liha (!) irtaota. Ruodot siivilöidään pois, sattuimat heitetään liemeen pilkkottujen vihannesten kera, lopuksi voi ja maito. Kalaruoka nautitaan lautasliinalla kauniiksi kateussa pöydässä.

2. keino (soveltuu henkilöille, joilla on paikallisen liikennelaitoksen kuukau-

vain jakamalla työt niin, että kaikille riittää.

mällä työaika

Työelämä "uudistuu" väärään suuntaan

Suomessa työaikoja pidennetty

Työnantajat ovat "uudistamassa" työelämää hallituksen ja osin ay-johdonkin tuella aivan väärään suuntaan. Jättiläistyötömyyden oloissa on lähdey mm. pidentämään työaikoja, vaikka niitä pitäisi reippaasti lyhentää, jotta työttömille saataisiin töitä.

Maassa tehdään ylittöitä lähes enäänsuuhaitta, monin paikoin ventialoilla yli lain sallimien enimmäismäärienkin. Tilastokeskuksen mukaan viime vuonna tehtiin korvattuja ylittöitä yhteensä 56 miljoonaa tuntia, mikä vastaa yli 30 000 hengen vuosityöpanosta.

Lisäksi tehdään runsaasti pimeitä ylittöitä, joita ei korvata lainkaan. Työolobarometrin mukaan pimeät ylityöt vastaavat lisäksi noin 10 000 hengen vuosityöpanosta.

Joustoilla lisää aikaa

Työpäivää on pidennetty myös

monien alojen työehtosopimuksilla, joilla on sallittu päivittäisen työpäivän pidentäminen yli työaikalain salliman kahdeksan tunnin.

Esim. metalliteollisuudessa voidaan paikallisesti sopia jopa 23-tuntista työpäivästä, kunhan vain keskimääräiseksi viikkotyöajaksi muodostuu normaalit 36,7 tuntia vuoden aikana. Voidaan siis myös tehdä suunnitellen puoli vuotta 16-tuntista työpäivää ja pitää toinen puoli rokulia. Pidentenyt päivästä ei makseta ylityökorvauksia eikä rokulia työttömyyspäivärahaa.

Tällaiset "joustamalla" pidentenyt työpäivät eivät näy ylityötilastoissa, ne kun ovat nyt "normaalia" työaika. Työnantajat ja Ahon hallitus puuhaavat nyt työaikalain muuttamista "sopimuksia vastaavaksi".

Lisäksi tosiasiallissa työaika on pidennetty esim. tinkimällä ruokaturneista ja lepatauoista. Tämä on varsin yleistä, kun työntekijät kilpailevat epävarmoista työpaikois-

taan ja porttien takana kolkuttelee yli puoli miljoonaa työhaluista.

Tilastokeskuksen työolobarometrin mukaan kiire, stressi ja epäviivyytyy ovatkkin lisääntyneet työelämässä yleisesti laman aikana.

Kokonaistyöaika pidentävät myös eräät eläkkeelle pääsyä vaikeuttavat ratkaisut kuten yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto 55:stä 58 vuoteen.

Irtisanomissuoja myös uhattuna

Työaikajousten kanssa samaan sarjaan kuuluu metallialan viime tes-neuvotteluissa viritelty hanke, jolla tähdätään irtisanomissuojan heikentämiseen. Alan työnantajaja työntekijäliitot ovat lähettäneet asiasta yhteisen kirjelmän keskusjärjestöille, jotka ovat aloittaneetkin asiasta neuvottelut.

Esityksen mukaan alle vuoden työsuhteessa olleiden irtisanomisa-

ka lyhennettäisiin kahdesta kuukaudesta kahteen viikkoon. Samalla esitetään, että heidän irtisanomissistaan ja lomautuksistaan ei enää käytäisi yhteistoimintalain mukaisia neuvotteluja. Nykyisin yt-neuvotteluihin irtisanomisten välttämiseksi on varattava aikaa tapauksesta riippuen kymmenestä päivästä kolmeen kuukauteen. Metallin työmarkkinajärjestöt esittävät lisäksi, että ilmoitusaika pakkolomautuksista lyhennettäisiin viiteen päivään kun se nykyisin on kaksi viikkoa. Näitä esityksiä perustellaan työhönotokynnyksen madaltamisella. Niidenkin käsittely jatkuu parhaillaan keskusjärjestöissä.

Euroopassa työaika lyhennetään jo

Automaation uusi aalto?

Ylikansallisen ABB:n Suomessa toimiva robottifirma ABB Signal Oy on esitellyt uuden robotitiperheen, jolle odotetaan huomattavia markkinoita myös kotimaassa. Valmistajan mukaan monissa yrityksissä robotitasiat on nyt otettu esille pöytälaatoista, joihin ne haudattiin 1989.

ABB kehuu robottia ylivoimaiseksi, koska ohjelmoinnin jälkeen se tekee töitä taukoamatta vuorokaudet ympäri. Uudet mallit ovat entistä nopeampia ja tarkempia. Niiden vikaväliksi luvataan 40 000 tuntia.

ABB:n edustajan mukaan yksi robotitipiste maksaa käytännössä 300 000 markasta miljoonaa. Yhdessä vuodessa, koko vuorokauden työskentelyssä pienen robotin pääoman kuoletus on 35 markkaa tunnilta. Ei sosiaaliskustannuksia, ei taukoja eikä paljon muitakaan kustannuksia, robotikauppias kehuu Kauppalehden mukaan.

Volkswagenilla 28-tunnin viikko

Erilaisia työntekijän lyhennysmalleja on otettu käyttöön useissa Euroopan maissa.

100 000 autotyöläistä siirtyi tämän vuoden alusta nelipäiväiseen työviikkoon Volkswagenin tehtailta Saksassa. Nelipäiväisen työviikon pituus on nyt 28,8 tuntia.

Konsernikohtaisen sopimuksen perusteella työaika lyheni 20 prosenttia. Erilaisen järjestelyjen tuloksena työntekijäin ansiotaso alenee kymmenen prosenttia.

Volkswagenin sopimusta perusteltiin sillä, että sen avulla pelastettiin työpäivät 30 000 irtisanotulle ja koko henkilöstön työllisyys taatiin kahdeksi vuodeksi eteenpäin.

Ranskan senaatti on puolestaan hyväksynyt ehdotuksen siirtymisestä 32-tuntiseen työviikkoon työttömyyden vähentämiseksi. Esitys on määrä toteuttaa kolmen vuoden kuluessa. Sen edistämiseksi Ranskan hallitus on kehottanut yrityksiä vapaaehtoisin kokeiluihin. Niiden tueksi sellaisille yrityksille luvataan tukea sosiaaliskustannuksiin, jotka lyhentävät työaika vähintään 15 prosenttia ja palkkaavat lisää työntekijöitä vähintään 10 prosenttia.

Tanskassa kierrätystä

Hollannissa alettiin muuttaa julkisen sektorin työpaikkoja 32-tuntiseksi jo kymmenisen vuotta sitten. Työntekijän lyhenemisen katsotaan lisänneen merkittävästi työpaikkoja.

Nytemmin Hollannin ay-liikkeet ovat alkaneet tavoitella voimakkaasti lyhyempää työaika osa-aikatyön muodossa. Tavoitteena on työn jakaminen useammille ja mm. naisten työhönsallistumisen edistäminen.

Tanskalaiset voivat ottaa työstään halutessaan vuoden mittaisen vanhempainloman, opintovapaan tai sapativapaan. Lomalle lähtijöille valtio maksaa työttömyyskorvausta joko täysimääräisesti tai leikattuna.

Jokaisen sapativapaalle lähtijän tilalle työnantaja on velvollinen palkkaamaan uuden työntekijän. Oikeus sapativapaaseen on jokaisella yli 25-vuotiaalla palkansaajalla. Vapaan ajalta maksetaan 80 prosentista työttömyyspäivärahaa, mikä on selvästi meikäläistä parempi. Sapativapaan suosion sanotaan ylittäneen odotukset.

Toisenlaista työkierrätystä kokeillaan useilla aloilla Århusin roskauskien kehittämisen mallin mukaisesti. Ideana on, että työntekijät ovat kolme kuukautta töissä ja pitävät neljänneen vapaata, jolloin kolmen työntekijän työt jaetaan neljälle. Kyse on siitä, että työntekijät lyhentävät työaikaansa, jotta työttömille saadaan töitä.

Kiistaa on käyty minkälaisista korvausta vapaalle jääville maksetaan työttömyyspäiväraha. Ainakin Kööpenhaminan poliisit saavat 80 prosenttisen päivärahan vapaakuukauden ajalta.

Seppo Savolainen ja Urho Peltonen rakentajien kahvihuoneessa, jossa työttömät rakentajat kokoontuvat joka viikko kahvikupposen ääreen. Pikapuolien työttömille rakentajille on luvassa omat tilat, joissa voidaan järjestää myös ruokailu.

Rakennustyöttömät:

Kunnat työllistämään

Työn saaminen on tärkeintä. Toiseksi tärkeintä on pitää yllä sosiaalisia suhteita ja työkykyä.

Näin sanovat pääkaupunkiseudun työttömien rakentajien puheenjohtaja Seppo Savolainen ja rakennusliiton toimitsija Urho Peltonen. Miehet vetävät yhtä köyttä, sillä noin puolet liiton Uudenmaan aluejärjestön jäsenistä on työttömänä.

Rakennustyöttömien Uudenmaan aluejärjestössä on noin 20 000 jäsentä. Heistä puolet on ilman työtä. Ei siis ihme, että liiton piirissä ruvettiin pohtimaan, mitä työttömille jäsenille voitaisiin tarjota.

Näistä tuumailuista syntyi työttömien rakentajien toimikunta, joka on järjestänyt rakennustyöttömille kahveja, tietoisuuksia ja retkiä jo parin vuoden ajan.

- Haluamme näyttää, että olemme aktiivisia ja pystymme tekemään vielä töitäkin, sanoo porukan vetäjä, työtön kirvesmies Seppo Savolainen.

Työkuuntoa pidetään yllä pilkkireissuilla ja kesäretkillä. Viikoittain Uudenmaan aluejärjestön tiloissa tarjolla on kahvit, joiden lomassa on välillä tarjolla myös asiaa. On kuultu alustuksia työttömyyskassa-asioista, mielenterveydestä ja eläkeläisistä.

Rakennusliitto on mukana taustavoimana. Se on mm. kerännyt vielä työssä olevilta jäseniltä pienen summan työttömien toimintaa varten. Muuten työttömät touhuavat itse-

näisesti, sen mukaan mikä osanottajia kulloinkin kiinnostaa.

Työttömät edunvalvojina

Pelkkää kahvinkeittoa työttömien toiminta ei kuitenkaan ole. Sekä Savolainen että Peltonen pitävät kaikkein tärkeimpänä työn saamista.

Tästä syystä rakentajat vaikuttavat kaikkiin keinoin kunnallisiin päätäisiin, että jo sovitut rakennuskohdet aloitettaisiin ja uusia suunniteltaisiin.

- Kaikkein tärkeintä olisi tietenkin saada alalle lisää töitä. Kamppanjoimme mm. Helsinginkadun ympäristökeskuksen saneeraamisen käynnistämiseksi. Nyt sinne on tuotu tiiliä ja tavaraa pihalle, joten se ilmeisesti on alkamassa. Myös Espoossa ja Vantaalla on kampanjoitu konkreettisten kohteiden puolesta, Savolainen kertoo.

Työttömät ovat käyneet myös SAK:ssa puhumassa työttömyysturvain vuoden vaihteessa toteutetuista heikennyksistä.

Omassa porukassa

Rakennustyöttömät eivät halua eristäytyä, vaikka toimivatkin omassa porukassaan. Yhteistyöaloitteita on tehty mm. rakennusmestarien ja arkkitehtien suuntaan. Helsingin työttömien kanssa tennis-

palatsissakin ollaan jonkin verran käyty talkoissa.

Rakennustyöttömien omaa toimintaa Savolainen ja Peltonen kuitenkin perustelevat sillä, että kynnyn lähteä mukaan on rakennusmiesten joukossa korkea. Sosiaaliviranomaisten juttusille menossa se on jopa niin korkea, että työttömät-rakentajat ovat järjestäneet omaa velkaneuvontaa.

- Tämä porukka on vähän semmoista, että se ei halua istua sanaa kuuntelemissa koko päivää, halutaan enemmänkin toimintaa. Huumorintaju on myös vähän ronskimman sorttinen, eikä niitä perkeleitä oikein voi päästellä missä tahansa, Savolainen sanoo.

Uudet tilat haaveena

Rakennustyöttömät haaveilevat omista toimiloista. Työttömien suuri joukko ei enää kunnolla mahdu Uudenmaan aluejärjestön tiloihin eikä niissä pystytä järjestämään ruokailua.

Omissa tiloissa myös työllisyysvaroilla palkattu toiminnanjohtaja ja kahvinkeitäjä voisivat toimia helpommin.

- Helsingin kaupungin kanssa on neuvoteltu ja Kyläsaarassa on käyty katsomassa. Siellä olisi sopivat tilat rakennustyöttömille, mutta katsotaan nyt, saadaanko niitä, Seppo Savolainen tuumaa.

Työttömien konsertti Valkeakoskella

Ensi kesän Työväen Musiikkitaipantuntuma kerää varoja työttömien kulttuuriharrastuksiin. Heinäkuun viimeisenä perjantaina suomalaisen musiikin kirkkiesityntä räväyttävät talkookonsertissa Minä ja Nieminen Valkeakosken liikuntahallissa.

Taiteilija Kiti Neuvosen tuottamassa konsertissa esiintyvät palkkiot mm. Katri Helena, Reijo Kallio, Jussi Raittinen, Harri Marstio, M.A. Numminen, Anneli Saaristo ja Mikko Perkoila. Yleisön johdattelee työttömyyttä ruotivaan pirullisen ilkeään ja iloiseen tunnelmaan Kiti Neuvosen kanssa näyttelijä Kari Kihlström.

Ohjaaja Anita Myllymäki käsikirjoittaa konserttia parhailaan 30-luvun maratontanssin henkeen. Musiikin keinoin taiteilijat ottavat mittaa työttömyydestä nyrkkeilykehässä. Kehään yritetään saada myös nousemaan työministeri - kuka hän sitten kesällä onkaan.

Ääntä, kuvaa ja sanaa hyödyntävä talkoo- ja haastekonsertti on Työväen Musiikkitaipantuntuman ja Työttömien Valtakunnallisen Yhteistoimintajärjestön yhteinen hanke. Sen tuoto luovutetaan työttömien kulttuuritoimintaan.

Ajatuksen konsertista ideoi alunperin valkeakoskelainen, työtön raudoittaja Jari Salmi. Hän on koskilaisten työttömien yhdistyksen aktiivista.

Taina West tenttaa päättäjät

Työväen Musiikkitaipantuntuman ensimmäisestä päivästä muo-

distuu työttömyyden teemapäivä, sillä konsertin lisäksi avauspäivän ohjelmassa on muitakin työttömyyteen liittyviä tapahtumia.

Ennen konserttia toimittaja Taina West pistää muutamia suomalaisen yhteiskunnan päättäjiä koviille paneelissa Kuka tarvitsee työttömyyttä. Keskustelutilaisuus järjestetään Musiikkitaipantuntuman paraatipaikalla tapahtumatilassa.

Samana päivänä myös TVY:n paikallisyhdistykset eri puolilta maata kokoontuvat Valkeakoskelle kesäpäivilleen. Taina Westin vetämälle keskustelulle on luvassa kirpeä yleisö.

Radio Suomi yhteistyössä

TVY:n lisäksi Radio Suomi osallistuu talkoisiin yhteistyössä Työväen Musiikkitaipantuntuman kanssa. Tampereen, Hämeenlinnan ja Lahden alueitoimitukset radioivat loppukesällä oman haastekonserttinsa. Myös tämän konsertin tuotto ohjataan TVY:n kautta työttömien kulttuuriharrastuksiin.

Kolmpäiväinen Työväen Musiikkitaipantuntuma järjestetään Valkeakoskella heinä-elokuun vaihteessa 23:n kerran. Työttömyyden odotetaan kirvoittavan tekstejä myös kolmanteen Piikkalaulun SM-kilpailuun. Piikkalaulun mestaruus ratkataan tapahtumatilassa perjantaina 29.7. juuri ennen kuin Taina West ryhtyy tenttamaan päättäjiä.

Kuhmossa toivotaan parasta mutta pelätään pahinta

Kovinkaan luottavaisesti ei Kuhmon työttömien yhdistyksessä tällä hetkellä uskota valoisampaan tulevaisuuteen. Jostakin kaukaisuudesta meille syötetään sanomaa, että kohti parempia aikoja oltaisiin matkalla. Tosiperäistä näyttöä tästä ei kuitenkaan ole havaittavissa.

Vuodenvaihteessa Kuhmossa merkittiin virallisesti kirjoihin lähes kaksi tuhatta työtöntä, mikä merkitsee yli 33 prosentin työttömyysastetta. Synkistyvässä merkeissä kävivät Kajaanan työttömät viime vuoden kesällä viritämässä keskustelua oman yhdistyksen perustamiseksi myös Kuhmoon.

Syksyllä toimintaa varten oli saatu kokoumstilat ja joukot voitiin kutsua koolle. Nyt Kuhmon työttömien yhdistyksessä on 80 maksanutta jäsentä, mutta käytännössä toiminta tavoittaa huomattavasti tätä suuremman joukon. Työttömien hyvinä yhteistyökumppaneina ovat olleet Kuhmon kaupunki, seurakunta ja työvoimatoimisto.

Työttömyyteen on Kuhmossa totuttu kuin luonnon vuotuisen kiertokulun. Sehän tiedetään, että saateista ja hallaistakin kesää seuraa aina hyttävän kylmä talvi. Näin oli täällä susirajan takaisilla äärimmäisillä perukoilla silloinkin, kun maassa vielä vakavalla naamalla keskusteltiin uhkaavasta työvoimapulasta. Kuhmossa päästiin parhaanakin kuukauteen piirun verran 10 prosentin alittavaan työttömyysasteeseen.

Yhdistyksestä virkistystä

Kuhmon työttömien aluksi ruhtinaalisilta tuntuneet tilat ovat jo osoittautumassa liian pieniksi.

Kahdesti viikossa yhdistyksen porukka viritää padan tulilla tarjo-

Kirpputorin aukioloa on lisätty viiteen viikossa. Vaaterekkien keskelä Seija Kyllönen hinnoittelee myyntiin tuotuja vaatteita.

takseen lämpimän aterian. Muina aikoina on tarjolla kahvia pienen naposteltavan kera. Ovelia ei kukaan tarkista pörssin paksuutta vaan kukin maksaa kykynsä mukaan. Rahan puuttumisen takia ei ketään ole käännetty pois.

Yhdessä asiassa kuitenkin ollaan ehdottomia: ryypyn päälle jättäneitä kaljaveikkoja sisään ei päästetä.

Kirpputorilla tavataan

Toiminnalliseksi keskipisteeksi Kuhmon työttömille on kehittämässä joulun alla käynnistetty kirpputori. Myyntipisteen aukiolopäivät liisääntyvät lähiaikoina yhdestä viiteen päivään viikossa. Kirpputorilta saatavilla varoilla tuetaan yhdistyksen harrastustoimintaa.

Teematiistaiden asiantuntijavieraillut ovat osoittautuneet suosituiksi. Eniten väkeä on tähän mennessä kerännyt työvoimatoimiston ja Kellan edustajien yhteisvierailu.

Kuhmossa työttömät ovat myös kiinnostuneita yhteiskunnallisista

asioista. Murrestorstainakin pääkaupunkiin matkasi parikymmentä kuhmolaisista.

Yhteiskunnallisiin aiheisiin paneutuvat opintokerhot ovat lähtemässä käyntiin Kuhmossa. Palvelulle puhelimelle on varattu oma aikansa. Pelisali vuorot kokoavat väkeä kerran viikossa, samoin keskusteluryhmissä pohditaan ajankohtaisia asioita. Työpajan koneet ovat työttömien käytössä kerran viikossa. Yleensäkin sosiaalisen toiminnan ohella virkistystoiminta on merkittävässä asemassa Kuhmon työttömien keskuudessa.

Työttömän taivaan synkistä pilvistä huolimatta nuorena yhdistyksessä tähyilläään tulevaisuuteen ja pohditaan jatkuvasti uusia toimintamutoja. Kuhmon työttömien yhdistyksessä katsotaan yhdessäololla olevan tärkeä merkitys työttömien henkisen vireyden ylläpitämiseen. Toisaalta taas yhteinen esiintyminen julkisuudessa osoittaa, ettemme aivan ilman vastustusta suostu tuupitaviksi.

Työttömien yhdistykset tiivistävät yhteistyötä Pohjois-Suomessa

Pohjoissuomalaiset työttömien yhdistykset tiivistävät yhteistyötä saadakseen alueen työttömien äänen kuulumaan paremmin sinne, missä tärkeitä päätöksiä tehdään.

Tästä eteenpäin esimerkiksi kannanotot valtiovalan suuntaan laaditaan koko Pohjois-Suomen nimissä.

Työttömien yhdistysten yhteistoiminnan kehittämistä pohdittiin Oulun työttömien Oma-Avun koolle kutsussa neuvottelussa.

Se oli onnistunut ja tarpeellinen palaveri. Edustajia kaikista työttömien valtakunnallisen järjestön TVY:n jäsenyhdistyksistä Oulun ja Lapin läänistä, kertoi OTA:n puheenjohtaja Ilkka Lautkare.

Mukana oli ihmisiä myös sellaisilta paikkakunnilta, joissa vasta ollaan käynnistämässä yhdistystä. Tällaisia ovat esimerkiksi Utajärvi, Sotkamo ja Posio.

Konkreettisena toimenpiteenä päätettiin perustaa Oulun läänin yhdistysten toimikunta, joka paneutuu yhteistyön kehittämiseen oikein toden teolla. Lapissa yhteiselin on jo perustettu.

Yhtenä tärkeänä tehtävänä on selvittää TVY:n ja pienten yhdistysten yhteistyötä. Lautkare kertoi.

Hän pitää tärkeänä sitä, että valtiovaltaan päin – ministereille, kansanedustajille ja eri viranomaisille – esitettävät kannanotot työllisyyskysymyksistä ja muista asioista voidaan valmistella yhdessä ja esittää laajamman porukan mielipiteenä.

Silloin niillä on enemmän painoa kuin jonkin pienen yhdistyksen omalla kannanotolla.

Järjetöntä meininkiä

Sodankylän noin puoltatoista tuhatta työntöä Oulun neuvottelukokouksessa edustanut Kyösti Selkälä totesi, että vuodenvaihteessa muutoksia kokenut työttömyysturvaa on "helvetin sekava".

Säästöjen nimissä tehdään älyttömiä muutoksia ja sitten tarvitaan laumoittain virkamiehiä käyttää niiden toteutusta. Se on järjetöntä meininkiä.

Rakennusalan yrittäjänä toiminut

Selkälä on nyt työttömien toiminnan valvoja-ohjaajana.

Tulevaisuuden hän näkee hyvinkin valoisaan koko Sodankylän kanalta – edellyttäen, että vireillä olevat suuret hankkeet lähtevät liikkeelle.

– On kaivosshankkeita, avaruus-työ ja varuskunnan suunnitelmia. Ne voivat antaa satoja työpaikkoja.

– Vuosituhannen vaihteeseen mennessä ollaan siinä tilanteessa, että työvoimaa pitää tuoda Sodankylään muualta, Selkälä arveli toiveikkaana.

Nuorista on hirveä huoli

Keittiön ammattilainen Annikki Jylkkä Haapajärveltä moitti kaupungin ja työvoimaviranomaisten suhtautuvan nihkeästi työttömien toimintaan.

– Olemme hakeneet omia tiloja syksystä lähtien, jotta voisimme pitää työttömille omaa ruokalaa ja järjestää muuta toimintaa. Kaupunki on luvannut, mutta ei vain ole löytynyt. Uusi anomus on taas jätetty.

Sen sijaan seurakunta saa Jylkältä kiitosta.

– Kirkkoherra Jussi Vihantola on ollut henkinen innostaja ja kannustaja.

Hallituksen ajamat työttömyysturvaa huononnuksat merkitsevät Annikki Jylkän mielestä paluuta 20-luvulle.

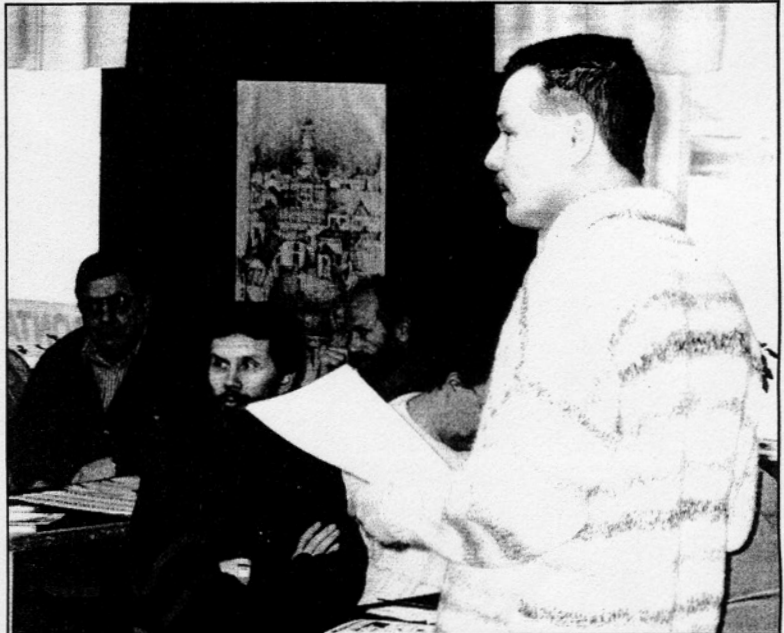
–Työmarkkinatuen pakkopykälillä luodaan orjatyövoimaa ja kahdet työmarkkinat. Varsinkin nuorten kohtelu on ihmisarvoa alentavaa. Voidaanhan vanhempien luona asuva nuori pakottaa töihin 70 markan päivärahalla. Nuorista minulla onkin hirveä huoli. Ahtaalla ovat työttömät nuoret ja opiskelijat.

Työttömien toimintaa Annikki Jylkkä pitää erittäin tärkeänä.

– Ei saa jäädä nurkkaan häpeämään, ei työttömyys mikään häpeä ole eikä oma syy.

Haukiputaalle Kansankoti

– Aikaisemmin työtön oli yksin

Vastedes pohjoissuomalaiset työttömät esiintyivät yhtenä miehenä ja naisena päättäjien päin. Yhteistä neuvottelua johti Ilkka Lautkare.

koko byrokratiaa vastassa. Yhdessä kesteään työttömyys ja kurjuus paremmin. Järjestäytymällä saadaan myös joukkovoimaa, eikä se ole negatiivista voimaa vaan rakentavaa, toteivat Veikko Martinviita ja Tarmo Heikkilä Haukiputaalta.

He ovat oikeita miehiä puhumaan laajasta yhteistyöstä, sillä Haukiputaalla on meneillään Kansankoti-projekti, jonka tavoitteena on saada yhteinen toimintakeskus työttömille, vanhuksille, vammaisille ja muillekin ryhmille.

– Pelkästään työttömille tarkoitettu toimintakeskus ei pyöri kirkonkylässä niin kuin kaupungissa, missä väkeä on enemmän. Sen takia yritämme laajemmalle pohjalle, ker- toi Martinviita.

– Yhdessä toimiminen on hyödyllistä kaikille osapuolille ja siitä on

myös säästöä yhteiskunnalle. Tämä on ymmärretty ja Kansankoti näyttää olevan tulijoita.

Kaikkein tärkeintä Martinviidan ja Heikkilän mielestä on kuitenkin se, että saataisiin töitä ja sitä kautta kysyntää palveluille ja tavaroille.

Luttinen Göteborgissa

Oulussa työttömien toimintakeskus ruokaloineen, harrastustiloineen, työpajoineen ja kirpputorineen on toiminut nykyisissä tiloissaan runsaat puoli vuotta ja kokemukset ovat projektin vetäjän Jukka Luttisen mielestä hyvät.

– Tässä on luotu puitteet, mutta tämä ei ole mikään virasto, joka päättää, mitä täällä tehdään. Työttö-

mät itse vastaavat toiminnasta ja ohjelmasta.

– Kaikkein tärkeimpiä asioita näyttää olevan toisen kohtaaminen ja keskusteleminen.

Luttinen on käynyt helmikuussa myös Göteborgissa kertomassa Oulun kokemuksista. Hän oli mukana mm. paneelikeskustelussa, johon osallistuvivat myös Ruotsin työvoimaministeri Börje Hörlund ja Etelä-Afrikassa muistien työttömien ja asunnottomien omia-apu -toimintaa organisoiva pastori R.B. Moodley.

SEPPO HURSTI

Lahteen upea ruokala

Lahten työttömien yhdistys perustettiin viime vuoden lopulla. Nuoresta iästään huolimatta yhdistys on lähtenyt vireästi käyntiin. Lahdessa on omat tilat, joissa toimii ruokala. Opintotoimintakin on lähtenyt käyntiin. Samoissa tiloissa Lahden seudun työttömien kanssa toimii Työpaja 92, joka on keskittynyt käden taitoihin ja virkistykseen.

Ruokala aukesi ensin

Yhdistys sitoutui voimakkaasti ruokalaprojektiin ja ruokala aukesi vapaehtoisvoimin kolmeksi päiväksi jo joulunalusviikolla. Tämän jälkeen alettiin kunnostaa tiloja, jotka ovat kahdessa kerroksessa. Kuudennessa kerroksessa sijaitsevat ruokala ja opintotilat ja viidennessä kerroksessa luku- ja oleskelutilat, tupakkahuone, yhdistyksen toimisto ja Työpaja 92:n tekstiilityöpaja. Työttömien toimintakeskuksen viralliset avajaiset pidettiin tammi-kuun lopulla.

Tällä hetkellä ruokalassa toimii seurakunnan palkkaamina kaksi kokkia. Muu henkilökunta on vapaaehtoisia avustajia, joista osa muitakin kuin yhdistyksen jäseniä. Mainittakoon, että yhdistyksellä on noin 150 jäsentä, joista osa on kannatusjäseniä (jotka eivät ole työttömiä).

Seurakunnan ja kaupungin lisäksi työttömien toimintaa on tukenut SAK-lainen ay-liike, joka keräsi jäsensiltään noin 23 000 markkaa seurakunnan tukitilille. Tältä tililtä rahoitetaan ruokalan toiminta. Lahden kaupunki puolestaan maksaa toimintilojen vuokran.

Työttömien yhdistyksen toiminta on avointa kaikille, ei ainoastaan yhdistyksen jäsenille. Toiminta on myös ilmaista. Täten yhdistyksen koko toiminta rakentuu ihmisten tekemään vapaaehtoistyön varaan. Tästä syystä toiminnan alkuun saattaminen voi joskus olla hidasta ja vaikeaa – jopa siinä määrin, että tämän asian ymmärtämien tuottaa joskus suuria vaikeuksia.

Kurssit alkavat

Tällä hetkellä yhdistyksessä keskitytään opintotilain varustamiseen ja kurssien aloittamiseen. Nyt jo pyörivät englannin kielen keskusteluryhmä ja atk-kurssit. Atk-kurssit kehittyvät lähiaikoina, kun saadaan lisää tietokoneita.

Myös metalli-, auto- ja puutyöpajat ovat käynnistymässä. Kaikkiin näihin pyritään saamaan työttömistä muodostuva ryhmä, joka vetäisi toimintaa. Lahden työttömissä ei uskota yleiseen käsitykseen, että työttömyyden myötä ihmisen taidot ja tiedot katoaisivat jonkin. Jonkin verran haittaa on myös siitä, että ihmisissä on peloteltu korvausten menettämistä, jos he ryhtyvät vapaaehtoistoimintaan. Myöskään ero päätoimisen ja sivutoimisen opiskelun välillä ei ole kaikille täysin selvä. Työttömien keskuksissa opiskelu ei ole luonteeltaan sellaista, että opiskelija menettäisi sen takia työttömyyskorvauksensa.

Työttömien toimintakeskuksessa

Etuberir Gökcil, Jouni Torvinen, Jari Penttinen, Maire Gökcil ja Jukka Jokela kokkaavat Lahden työttömille.

on myös diakoniatyöntekijä tavotettavissa joka päivä ruokalan aukioloaikana eli kello 11–14.

Työpajassa käden töitä

Myös Työpaja 92 on Työttömien valtakunnallisen yhteistoimintajärjestön jäsen. Työpajassa on järjestetty useita kursseja, mm. silkkikukkurssi, verhokurssi, silkkimaa-lauskurssi, kankaanpainannon kurssi ja atk:n alkeet.

KARI AHONNISKKA

Helsinkiläiset naulasivat teesinsä työministeriön porttiin

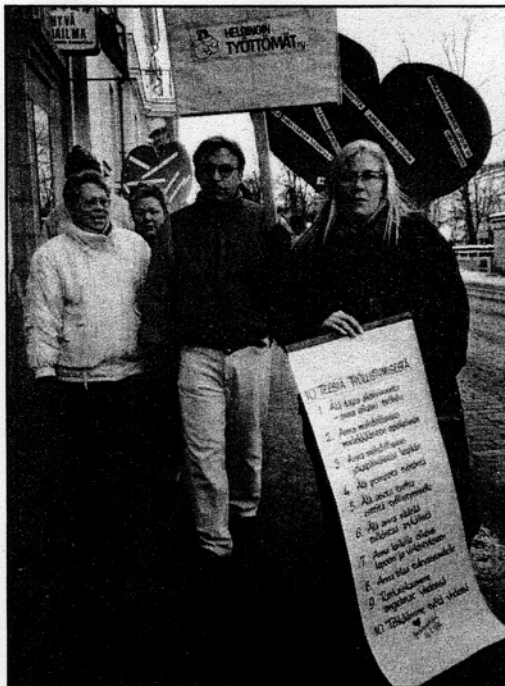
Helsingin työttömät ja Idea-projektillaiset kävivät ystäväpäivänä naulaamassa työllistymisteesinsä työvoimaministeriön porttiin.

Teeseillään työttömät haluavat kiinnittää huomiota työttömyystilanteen aiheuttamaan kahtiajakoon suomalaisten keskuudessa. Työelämässä mukana olevat joutuvat ponnistelemaan voimiansa ääri rajoilla samalla kun yhä useampi pelkää työpaikkansa menettämistä. Toiset taas on syrjäytetty työelämästä, vaikka haluja ja kykyjä työntekoon olisikin. Työttömän on vaikea ymmärtää, ettei kukaan halua hänen osaamistaan ja koulutustaan.

Työttömät vetoavat teeseillä sen puolesta, ettei kahtiajao enää annetaisi syventyä.

Teesit kuuluvat seuraavasti:

1. Älä tapa aktiivisuutta? anna oikeus työhön. Kaikkien edun mukaista luulisi olevan, että työttömiä kannustetaan työhön. Sillä ei pitäisi olla väliä, onko työ lyhytaikaista, vakituista vai tilapäistä tai tehdäänkö se työsuhteessa vai yrittäjänä.
2. Anna mahdollisuus mielekkäseen opiskeluun. Työttömältä on täysipäiväinen opiskelu kielletty, paitsi työvoimakoulutus, joka suureksi osaksi hyödyttää lähinnä sitä järjestäviä konsultteja tai yrityksiä.
3. Anna mahdollisuus jokapäiväiseen leipään. Puolisonsa kanssa tasa-

vertaisesti perhettä elättänyt joutuu usein puolisonsa tulojen varaan työttömäksi jäätyään. Tämä ei ole oikein.

4. Älä pompota työtöntä. Työttömän tulee saada pyytämättä kaikki tieto työttömyyteen liittyvistä säännöistä ja määräyksistä.

5. Älä aseta turhia esteitä työllistymiselle. Säädökset on saatava selkeiksi, että ne kannustavat ihmisiä lyhyisiin työsuhteisiin.

6. Älä anna vääriä tulkintoja pykälistä. Pykälien tulkinta vaihtelee kunnittain ja työtön on usein täysin työvoimaviranomaisen ja työttömyyskassojen armoilla. Säännöstö on uusittava vastaamaan nykyistä tilannetta.

7. Anna kaikille oikeus lepoon ja virkistykseen. Yliötöitä teetetään, vaikka maassa on työtöntä työvoimaa. Ei ole oikein, että työssä olevat poltetaan loppuun.

8. Anna tilaa tulevaisuudelle. Tarvitsemme työn uusjakoa.

9. Ratkaiskaamme ongelman yhdessä. Työttömillä on kokemusta työttömyydestä ja tietoa työttömiä itseään koskevista asioista.

10. Tehkäämme työtä yhdessä. Me työttömät tiedämme, mitä on olla työtön. Haluamme tehdä yhteistyötä saadaksemme tämän vaikean ongelman pois päiväjärjestyksestä niin nopeasti kuin se inhimillisesti on mahdollista.

Tervetuloa livarsin taloon!

Kitarakurssi, kielikurssi, päivystävä puhelin, keskustelunurkka...

Livarsin taloon Närpiön keskustassa on Etelä-Pohjanmaalla kaupungin kaksikielinen yhdistys Närpesnejdens arbetslösa-Närpiönseudun työttömät keskiintänyt toimintansa. Tähän voi tulla kuka vaan. Talon on kaupunki antanut maksutta työttömien käyttöön ja täällä on myös valtion varoilla palkattu projektisihteeri.

Nyt pyrimme etsimään paikallisia tiloja työttömille myös sivukylissä, koska välimatkat ovat pitkiä meidän alueeltaan suuressa kaupungissamme, kertoo yhdistyksen puheenjohtaja Märten Grönholm.

Elokussa 1991 työttömyysaste Närpiössä oli vajaat neljä prosenttia. Sen jälkeen työttömyys nousi nopeasti ja oli viime vuoden lopussa jo yli 15 prosenttia eli koski noin 700 ihmistä.

Tarve mielekkäseen toimintaan työttömien keskuudessa oli ilmeinen. Viime vuoden alussa ryhmä ihmisiä kokoontui keskustelemaan siitä, mitä voitaisiin tehdä. Perustettiin työryhmä, jossa oli edustajia seurakunnasta, terveyskeskuksesta, psykiatrisesta hoidosta, kaupungin viranomaista, työvoimaviranomaista, ay-liikkeestä ja työnantajista.

Tuloksena oli livarsin talo puistomaisine ympäristöineen ja projektisihteeri, joka järjestää työttömien toimintaa.

Kaikille avoin talo

Puheenjohtaja Märten Grönholm iloitsee erikoisesti tilojen lapsityöllisistä ympäristöistä. Tähän voivat lapset tulla ja tavata muitakin lapsia. Lisäksi taloa

suoja aitaus, ettei vanhempien tarvitse olla levottomia siitä, että lapset juoksisivat tielle. Paikka on mitä ihanteellisimmin lapsille liikutelineineen ja kiikkuineen, kertoo Märten Grönholm.

Närpiön työttömillä on monia ideoita. He ovat mm. painattaneet oman t-paidan ja rintamerkin. Jo viime kesänä perinteellisillä toimaattikarnevaaleilla myytiin paitoja, niin että kustannukset saatiin peitetyiksi.

Myös rintamerkillä, joka on sekä suomeksi että ruotsiksi tunnuksesta "Käytämätöntä työvoimaa - Outnyttjad arbetskraft" on ollut hyvä menekki. Yhdistys on mm. tuottanut merkejä tilauksesta muillekin yhdistyksille.

Märten Grönholm korostaa, että livarsin talo on kaikille työttömille avoin, mikään rytmä tai järjestö ei ole etuoikeutettu vaan kaikki toimivat yhdessä. Esimerkiksi kaikki huonekalut on saatu lahjoituksina eri puolilta. Mm. kirkko on kerännyt varoja keräämällä kirkossa kolehtia.

Ei tarvitse myöskään olla työttömien yhdistyksen jäsen tullaan livarsin taloon.

Ei edes pyritä johonkin mahdollisimman suureen jäsenmäärään. Vain ne, jotka haluavat, maksavat sovitun jäsenmaksun. Velvoitteita ei aseteta eikä ketään seiso ovelta vahittamassa jäsenyyksiä, vakuuttaa Märten Grönholm.

Henkilökohtainen kirje

Kesän lomien jälkeen toiminnan käynnistäminen näytti vaikealta. Niinpä yhdistys päätti lähettää henkilökohtaisen kirjeen kaikille työttömille kaupungissa

– se otti tulta! Tuli uusia jäseniä ja uusia ideoita sekä uusia toimintamuotoja.

– Uudet ihmiset tuovat myös uusia vaatimuksia. Se tekee sen, että yhdistys myös uusiutuu, sanoo Märten Grönholm.

Närpiö on tyypillistä maatalousseutua ja monet asuvat omakotitaloissa puutarhan ympäröimänä. Vaikka iästä johtuen monella on tekemistä, niin myös he tarvitsevat yhdistystä: ensimmäinen työttömyysviikko kuluu varmasti kotitöiden parissa, mutta kun työttömyys jatkuu, katoaa helposti kiinnostus lähes kaikkiin asioihin.

– Eräs ihminen sanoi minulle, että on ihanaa pistäytyä muutama tunniksi livarsin taloon tapaamaan muita ihmisiä. Sen jälkeen on taas kiviempi tarttua kotitöihin, kertoo Märten Grönholm.

Kun ihminen menettää työpaikkansa, hänessä tapahtuu suuria muutoksia. Pahimmassa tapauksessa katkeaa koko inhimillinen yhdysverkko ja kanssakäymisen muiden kanssa loppuu. Livarsin taloa tarvitaan tapaamispaikkana.

Pahimmillaan työtön joutuu kielteiseen ajatteluun ja toivottomuuteen, toteaa Märten Grönholm.

– Tilanne ei parane istumalla lukittujen ovien takana kotona, itesääliin vaipuneena. Työttömien järjestöissä on ihmisiä, jotka ovat kokeneet samat asiat, mutta yhdessä tuntuu mukavammalta. Tule mukaan toimintaan! Märten Grönholm kehottaa.

HELENA UDD-STÅHL
ruotsin kielestä kääntänyt
ERIK RIBSBERG

Porissa toiminta monipuolistuu

Porin seudun työttömien toimintatilat ovat Mikonkatu 21:ssä, entisessä A-klinikan talossa. Mikonkadulta voi ostaa ruokalippuja ja viidellä markalla ja käydä syömässä keiton seurakunnan palvelukeskuksessa, jonka osoite on Itäpuisto 14.

Työttömien tiloissa on tarjolla myös hengen ruokaa. Siellä paukuvat kangaspuut, tietokoneet surisevat ja englannin kieltä opiskellaan.

Työttömien valtakunnallisen yhteistoimintajärjestön Porin osaston puheenjohtaja Reijo Mäkinen on tyytyväinen.

– Luentoja ja koulutusta on jatkuvasti. On englannin ja venäjän kielen keskusteluterho, viittomakielen kerho ja ensiapukerho kurssineen. Siten on luentoja yhteiskunnallisista asioista. Täällä on käynyt työministeriön virkamiehiä, kansanedustajia ja kaupunginjohtajia, Mäkinen luettelee.

Hänen mukaansa työttömien akti-

voimiseksi tehdään kaikki mahdollinen. Harrastekurssien määrää pyritään tulevaisuudessa vielä lisäämään, vaikka niitä on aikaa paljon.

– Meillä on mahdollisuus pelata petanquetta puuvillatehtaalla tai osallistua judokurssille. Jalkapalloilijat ja lentopalloilijat kokoontuvat viikoittain. Viime syksynä pidettiin sien- ja suunnituskurssit. Mäkinen sanoo.

Urheilusta kiinnostuneille myydään lisäksi alennuslippuja uimahalliin, keilaradalle tai jääkiekkouuteleihin.

Työttömien toimintatilat ovat myös neuvontapiste, josta saa tietoa mm. työlänsäädäntöön ja työttömyysturvaan liittyvistä asioista. Myös sosiaaliviraston neuvontapisteitä yritetään saada saman katon alle.

Mikonkadun tilat ovat avoinna ma-pe kello 10–11.

Utkujärven majat TUNTURILÄPISÄ

Työläisnuorten Tuki ry on järjestänyt omistamallaan Utkujärven majoilla Muoniossa leirejä nuorille työttömille jo vuodesta 1978.

Nämä leirit ovat osaltaan olleet rakentamassa tätä n. 50 hengen toimintakeskusta.

Utkujärven majat on suunniteltu järjestöjen tarpeisiin silti yksityisyyttäkin unohtamatta. Toimintakeskuksen varustelu on erinomainen. Voitte valita täysihoidon tai pelkän yöpymisen ja tehdä kaiken itse. Hintataso on mitoitettu järjestöille sopivaksi.

Soita ja tilaa esite: Työläisnuorten Tuki ry / co Udepa Oy, puhelin (90) - 773 4077.

Kaunis Veera on entinen työssäkynyt, nykyisin työtön nainen, joka yhteiskunnan hänen osalleen antamasta, toivottavasti pikaisesti ohimenevästä osasta eli palkkatyön puutteesta huolimatta jatkaa elämänsä ilojen etsimistä, ystäviensä tapaamista ja silloin tällöin matkusteluakin ja tietää vaikeuksien olevan voittamista varten.

Tiedonhalua

"On se sitten penteleen hyvä, että sää oot työttömänä", tokaisi velipoika työntäessään tyttärensä meille viikoksi hoitoon. Itse pyörrähti heti ovelta takaisin, kun "vaimo hikailee autossa ehtiäänkö ruuhkissa lentokentälle ajoissa". Terveenoma etelään! huikattiin työn kanssa perään.

Tyttö kierteli ensin seinä pitkin aikansa, niin harvoin se meillä oli käynyt, että otti aikansa totutella paikkoihin. Ilta-palan syötyään se sitten nousi hakemaan hammasharjansa ja kysyi yöpöytä päällä: "Onkos teillä mitään lukemista tämänikäiselle?"

No joo, omat tyttökirjat oli jo menny kierrätykseen, mutta kaivoin poikani vanhoja sarjakuvalehtiä kaapin pohjalta. "Ai tällätti, mää ajattelin vähä enemmän niinku asiaa", selaili tyttö.

Mistä se nyt olis kiinnostunu? Maapallon eläimet? No joo, jos muuta ei oo. Läketiede kautta aikojen? Joo, se olis ehkä kiva.

Pehmokarhunsa tyynyn viereen asetettuaan tyttö mätkähti vatsalleen ja aukaisi sängynlevyisen kirjan. Tunnin kuluttua vilkaisin huoneeseen: valo paloi ja tyttö luki otsa rypyssä. Eiköhän nukkuttais jo, huomenna mennään Heurekaan, siellä on lapsillekin tiedekeskus. Onks ihmiset aina joutunu maksaaan itensä kipeeks, jos ne on täytyne leikata? Enpä tiedä, miks niin kysyt? No ku äiti sano, ett melkein ei päässy etelään, ku vaarin

leikkauksesta piti maksaa itensä kipeeks. Vaikkei ne sairastunu sille.

Heureka oli seutuvyöhykkeen takana, ja tyttö kauhisteli junamaksua. No, ootahan, kun näet tiedekeskuksen pääsymaksut. Kolmen tunnin tutkailun jälkeen tyttö suostui pitämään tauon kahvilassa. Otatsää vaikka jätskin? Paljon se maksaa tällä? Kyllä mulla ny jätskiin on varaa. Mutku äiti sano, että sillon lama. Ei niin svyä, mansikkaa, mangoa, mustikkaa vai lakritsaa? Mää tykkäisin vaniljasta, jos on.

Kolmen päivän kuluttua tyttö oli lukenut kaikki taloudesta löytyneet kirjalliset julkaisut. Paremmat puutteessa miehen autokerhon lehti ja mun naapurista lainaama naistenlehtikin kelpasi luettavaksi. Ennen nukahtamista vielä kysymys: "Onks muuten kirjastosta lainaaminen ilmaista?" No on, ja toivottavasti pysyy.

Aamiaisen jälkeen sukulaistyttö kieppui tuolillaan kunnes sai kysytyksi, milloin kirjasto aukeaa. Sinne päästyämme hän sanoi, että voin lukea lehtiä sillä aikaa, kun hän "tutkii tarjonnan". Puolen tunnin kuluttua olkaani koputettiin: "Mää ottaisin nää sun kortilla, jos sopii?" Kirjaston nainen hymyili leimatessaan kahtatoista nuortenkirjaa: "On se hyvä, että on asiakkaita, meidän kirjasto kun on lopettamisuhan alla eikä meitä pelasta muu kuin mietelton lainaaminen."

KTV:n jäsenille

Maaliskuu
1994
TYÖTTÖMÄNÄ!

KTV järjestää sinulle ja 40 muulle työttömälle 6.-10.6. virkistävää koulutusta ja elämyksiä Posion luonnossa. Tarjoamme toiminnallista yhdessäoloa täysihoidossa Li-vohkan lomakeskuksessa.

**Viikko maksaa
kylpyläkäyntineen
vain 100 mk**

- matkat maksetaan itse.-

Tiedusteluihin vastaa KTV:n
lomayksikkö, puh. (90) 770 3333.

TERVETULOA!

Kesäkuu
1994

**EDELLEEN
TYÖTÖN?**

Jos kuvaus sopii Sinuun
TULE POSIOLLE!

Hakemukset lomakukihakemuslomakkeella (kyseessä ei kuitenkaan ole SAL-loma). Lomakkeita saat yhdistyksestäsi.

**Palautus:
KTV:n lomayksikkö
PL 101, 00530 Helsinki**

- Huhtikuun loppuun mennessä -

Viikko on kohdennettu ensisijaisesti Pohjois-Suomen työttömille nuorille. Myös muiden kannattaa hakea!

TERVETULOA!

**Luotettava.
Monipuolinen.
Nopea.**

HELSINGIN SANOMAT

Tilattuna noin 2,50 mk päivässä

**Kemian
työttömyyskassa**

PL 180 00531 Helsinki
Kassan päivystys
90-77 397 355

Kassan edustajakokous
25.10.1993:

**TYÖTTÖMIEN
ASEMA
TURVATTAVA**

- Pitkäaikaistyöttömille tarjottava koko-aika työtä 6 kuukaudeksi,

- samoin meneteltävä kun 500 päivää tulee täyteen

- päivärahan määrityksessä tapahtuvasta palkan alentamisesta 3.5 prosentilla luovuttava

- yli 55-vuotiaalle oikeus jäädä eläkkeelle työttömyyden kestänyt 2 vuotta

- nuorille annettava 6 kuukauden koko-aikatyö puolen vuoden työttömyyden jälkeen

- työnantajamaksut määrättävä liikevaihdon perusteella

- osa-aika työntekijälle oikeus siirtyä koko-aikatyöhön.

**TYÖTTÖMYYSKASSAMME
PALVELEE KAIKKIA PUU- JA
ERITYISALOJEN LIITON JÄSENIÄ
TYÖTTÖMYYSTURVA-ASIOISSA.**

Puu- ja erityisalojen liitto
Haapaniemenkatu 7-9 B, PL 318, 00531 Helsinki
Puh.vaihe (90) 70911

Haluatko lisäansioita
-ryhdy myymään Tiedonantajan
irtonumeroita

- Tiedonantaja-lehti tarjoaa työttömille mahdollisuuden hankkia pieniä lisätuloja myymällä lehden irtonumeroita.
- Seitsemän markan irtonumerohinnasta myyjä saa itselleen 5 markkaa ja tilittää TA:lle 2 markkaa kappaleelta.

- Voit ryhtyä myös puhelintilausten hankkijaksi proviisipalkkiolla. Tarjoamme kiinnostuneiden käyttöön puhelimen ja tilan sekä tarvittavan tilausmateriaalin.

- Lisätietoja : puh 90 - 146 3866 / Arto Viitaniemi. •

**ENTÄ SITEN
KUN MUIDEN
VIETERI EI
ENÄÄ VENY?**

ALKO

Presidentiksi valittu Martti Ahtisaari sanoi ihailevansa työttömien liikkeen aktiiveja. Hän kävi työttömien syynissä Helsingissä, jossa presidentistä saatiin avoimen ja reilun miehen vaikutelma.

Ahtisaari lupasi jatkaa juttua myös Mäntyniemessä

Ainakin se ero loppusuoran presidenttiehdokkaissa oli, että toinen heistä ei kammonnut keskustelua työttömien kanssa.

Juuri vaalien kiriviikon alkajaisiksi pidettyyn Helsingin Työttömien vaalitentin oli pyydetty molemmat, mutta aikaa työttömille liikenä vain Ahtisaarelta.

- Ei se oo meistä kiinnostunut, yleisö kommentoi juontajana toimineen Markku Kekäläisen kohteliasta valittelua ettei toinen ehdokas päässyt paikalle.

Rehnilä oli tosiaan tärkeämpää tekemistä: hän lenteli liikemiesten suihkukoneella sirkustilaisuudesta toiseen Jääkärien marssin tahdissa.

Kohtuupäiväraha kaikille

Tilaisuuden avasi Työttömien valtakunnallisen yhteistoimintajärjestön TVY:n puheenjohtaja Mikko Immonen, joka vaati presidentiltä jämeriä toimia työttömien puolesta - tuli valituksi kumpi tahansa.

Ahtisaari vähän kakisteli, mutta sulautui sitten Tennispalatsin tii-viseen tunnelmaan yllättävänkin lupsakkaasti. Hän ilmoitti kannattavansa nykyisen työttömyysturvajärjestelmän kehittämistä.

- Ansiosidonnainen päiväraha tulee säilyttää, ja järjestää peruspäivärahalla oleville työtä siten, että hekin pääsevät ansiopäivärahalle. Ahtisaari vastasi työttömyysturvaa koskeviin kysymyksiin.

Tämä kannanotto herätti suosiosoituksia yleisöltä. Helsingin Työttömien puheenjohtaja Kekäläinen ilmoitti, että tästä pidetään sitten kiinni presidentin lausumana.

Työttömyysturvan yksityiskohdista Ahtisaari ei oikein osannut kommentoida. Tärkeänä hän piti sitä, että työttömät pysyvät päivärahalla ja luonteeltaan passivoiva järjestelmä muutetaan työttömien aktiivista ja rakentavaa toimintaa tukevaksi.

Turva tarvitaan, ei holhousta

Mitä teet meidän ikääntyneiden hyväksi joilla ei ole enää paluuta työelämään? työttömien joukosta kysyttiin.

- Jos yhteiskunta epäonnistuu eikä pysty tarjoamaan järkevää työtä, on harkittava vakavasti sellaista kansalaispalkkajärjestelmää, joka turvaa kunnialliset elinot myös ikääntyville, Ahtisaari vastaa.

Hän vahvisti olevansa hyvinvointivaltion säilyttämisen kannalla yleensäkin.

- Välttämätön perusturva on taattava kaikille. Sen on katettava kansalaisten välttämättömyysmenot, kuten asumis-, ruoka- ja terveydenhoitokustannukset.

Entäs tämä holhous, jonka purkamisella Rehn ratsastaa?

Ahtisaaren mielestä ihmisten holhousta ei pitäisi hyväksyä.

- Mutta ei myöskään tätä kansan kahtiajakoa, joka juuri johtaa työt-

Myös työttömien presidentti?

tömien ja köyhempien holhoamiseksi.

- Juu, rehnit puhuu että ei pitäis holhoilla, mutta ajavat hallituksessa läpi ankarat pakotuspykälät työttömille, Ahtisaarta kannustettiin yleisön joukosta.

Joustopot, naiset ja isänmaat

Ahtisaaren mielestä työelämässä tarvitaan joustavuttua, mutta joustot tulisi toteuttaa luottamuksen ilmapiirissä yhteisesti sopien.

- Nyt ei tällaista ilmapiiriä ole. Hallitus nyhtää joustopot nimissä etuja pois yksipuolisesti vain työntekijöiltä.

- Läpiajetut "joustopot" - kuten "säätöt", osapäiväistämiset ja työajan pidennykset - iskevät ehkä selvemmin juuri naistyöntekijöihin. Kuinka he voivat joustaa, kun esim. lapset odottavat tarhassanoutajaansa? Ahtisaari ihmetteli. Naisyleisön joukosta muristaan,

Ahtisaari puhuu Helsingin työttömille.

että kai ne äijätkin vois välillä lapsia hoitaa.

Presidentti kiireesti selittämään, että hänen mielestään naisen paikka ei todellakaan ole hellan ääressä.

- Naisten on saatava tasa-arvoisesti mahdollisuus koulutukseen ja työelämään. Mutta tähän on luotava edellytykset perhe- ja sosiaalipolitiikalla, jota tämä hallitus pyrki kokea ajan työstämällä.

Hallitus puhutteluun

Ahtisaari ilmoitti kuuluvansa niihin, jotka uskovat talouskasvun vielä kohentavan työllisyystilannetta.

- Juuri nyt tarvitaan rohkeaa ja työllistävää elvytystä, eritoten julkisten investointien lisäämistä ja aikaistamista, perhe- ja pienyritysten rohkaisua, tehostettuja työllistämistoimia, Ahtisaari luetteli. Hänen mukaansa ensisijaisia on

laadullisen ja tiedollisen kasvun vauhdittaminen, mikä on myös mahdollista kuten eräät myönteiset esimerkit osoittavat.

- Mutta työtä voidaan jakaa myös. Pääasia on, että uusia työpaikkoja todella syntyy.

Mutta, mutta...

Presidentinhän ei kuitenkaan päättä talous- tai työllisyyspolitiikasta. Se on hallituksen ja eduskunnan käsissä.

- Niin, mutta presidenttinä kävisin ensi töiksi hyvin vakavat keskustelut hallituksen kanssa. Haluaisin rohkaista sitä paljon rohkeampaan, työllistävään elvytykseen, ja tarkastelemaan aina tekojensa seurauksia yksittäisten ihmisten elämään, Ahtisaari vakuutti.

-Komeat pörssiluvutahan eivät tavallista kansalaista lämmitä.

"Presidentti ei voi vaieta"

Ahtisaari sanoo olevansa "ihailua täynnä" kaikkia niitä ihmisiä kohtaan, jotka ovat panneet pystyy ja pyörittävät työttömien yhdistyksiä.

- Olen tutustunut tähän toimintaan monilla paikkakunnilla vaali-kiertueeni aikana. Jos minut valitaan, en ota vastaan presidentin palkankorotusta, vaan tuen sillä työttömien toimintaa, Ahtisaari ilmoitti.

Hän lupasi kutsua Mäntyniemeen työttömien ja muidenkin kansalaispiirien edustajia keskustelemaan rauhassa ihmisiä askar-

ruuttavista asioista ja mitä niiden suhteen on tehtävä.

- Presidentti ei todellakaan voi vaieta kun kansan keskuudessa on hätää ja nälkäjonot kasvavat, Ahtisaari vakuutti.

Hän lupaa siis olla toisenlainen presidentti.

Läsnäolijoiden mukaan pääpiirteissään ihan asiallista juttua. Mutta voidaanko se ottaa todesta? Vai heittelikö Ahtisaarikin vain täkyjä, joilla kosiskellaan äänestäjiä ja unohdetaan heti kun vaalit on käyty?

Aika näyttää. Ja onhan se siitäkin kiinni miten hänen suuntansa toimitaan.

- Huomaa vähän, että mies tulee kaukaa, mutta tuntuu kyllä siltä että hänen kanssaan voidaan puhua. Otammekin sanasta miestä ja painamme pikaisesti juttuilla Mäntyniemeen, jos hänet valitaan, arvioi työttömien puheenjohtaja Mikko Immonen.

Hän lukivaali tentin päätteeksi TVY:n virallisen kannanoton, jonka mukaan työttömät eivät voi kannattaa presidentiksi henkilöä, joka nykyisessä hallituksessa on koko ajan tukenut työttömyyttä lisäävää politiikkaa.

Moni työtön tutkaili Ahtisaarta hieman epäluuloisen tuntuisesti ja pani sitten takkinsa rinnuksiin napin: "Mara - koko kansan presidentti". Sellaisena häntä lähdettiin äänestämään.

TIMO PAAKKUNAINEN

RISTO ULJAS

VEIKKO KOIVUSALO